

ΕΤΟΣ Γ'—ΤΕΥΧΟΣ 7—8

ΑΘΗΝΑΙ

ΙΟΥΛΙΟΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1925

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ, 32

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΟΔ. ΒΑΛΤΕΤΣΙΟ : 3

# ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ Ε. Τ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ



ΙΔΡΥΤΗΣ :  
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΑΛΛΑΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ :  
Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

- |   |  |
|---|--|
| <p><sup>3</sup>Εμφύλιος ειρήνη. — Κοινή γνώμη.<br/>Δύο άρχαι ήθικής πολιτικής —<br/>Α. Π. <sup>3</sup>Αλεξανδροπούλου σ. 929<br/>και . . . σ. 953</p> <p>Υιοθεσία λυκιδέως — Α. Γ. <sup>3</sup>Αδρια-<br/>νοπούλου . . . . . σ. 932</p> <p><sup>2</sup>Από τών συμβόλων εις τήν γνώσιν<br/>— Ψυχοφιλοσοφική ανάλυσις του<br/>Συμβολισμού. — Ν. Κουντου-<br/>ριώτου . . . . . σ. 936</p> <p><sup>2</sup>Έργα άρετής και άγάπης. — Απονε-<br/>μηθείς έπαινος εις αντίταρχην.<br/>Α. Π. <sup>3</sup>Αλεξανδροπούλου σ. 950</p> <p><sup>1</sup>Ακτινοβολία σκέψεων τεκτονικών—<br/>Α. Π. <sup>3</sup>Αλεξανδροπούλου σ. 951</p> | <p>Πόθεν τό άψίκορον τών νεοφύτων—<br/>Γ. Κωνσταντινίδου . . . σ. 956</p> <p>Τεκτονικαί διαφοραί πρό τής δι-<br/>καιουσύνης — Α. Π. <sup>3</sup>Αλεξανδρο-<br/>πούλου . . . . . σ. 959</p> <p>Κοινωνικά ζητήματα. — Περί κομ-<br/>μουνισμού — <sup>3</sup>Ομιλίαι Δ. Καλ-<br/>τσουνάκη, Β. Λεοναρδίδου και<br/>Ι. Μπαλάσκα . . . . . σ. 962</p> <p>Νέα Βιβλία. — Neumann, <sup>1</sup>Ιστορία,<br/>ύπόστασις και σκοπός του Τε-<br/>κτονισμού. Δ. Π. Καλογερο-<br/>πούλου . . . . . σ. 966</p> <p>Ειδήσεις εκ του παγκοσμίου Τε-<br/>κτονισμού. . . . . , σ. 972</p> |
|---|--|

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Γ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ ΚΑΙ Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ - ΑΚΑΔΗΜΟΥ 12

1925

## Οι άδελφοί Συνδρομηταί παρακαλοῦνται

1) νά καταβάλωσι τήν συνδρομήν τοῦ ἔτους 1925 πρὸς τοὺς, καθ' ἑκάστην Στοάν, ἀπὸ εὐρείας ἐπιγνώσεως τοῦ τεκτονικοῦ καθήκοντος εὐγενῶς ἀναλαβόντας τήν μέριμναν τῆς εἰσπραξέως.

2) νά ζητήσωσιν ἐπειγόντως πᾶν τυχὸν ἀπολεσθὲν ἢ ἐφθαρμένον τεῦχος πρὸς συμπλήρωσιν τῶν δύο προηγουμένων τόμων 1923 καὶ 1924.

3) νά ἀποστείλωσιν, εὐαρεστούμενοι, περιττεύοντα τυχὸν τεύχη Ἰανουαρίου καὶ Ἀπριλίου 1923.

## ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΤΕΧΝΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΑ

ΥΠΟ ΤΕΚΤΟΝΩΝ ΑΣΚΟΥΜΕΝΑΙ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

### ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

**Παθολόγος.** — Ἰωάν. Δεληγιαννάκης  
ὁδ. Ἐθν. Ἀμύνης 42  
**ᾠτορινολαρυγγολόγος.** — Περικλῆς  
Σπετσιώτης, ὁδ. Διαλέτη 3

**Φαρμακεῖα.** Κωνστ. — Κολοτούρος,  
ὁδ. Ἐθν. Ἀμύνης 10

### ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

**Ἀρχιτέκτονες.** — Φιλ. Παιονίδης Μέγαρον Δρακούλη.- Παναγ. Κάλφας  
Σιτὲ Σαοῦλ - Μοδιάνο, - ὁδ. Που-  
σκούλῃ, Ξενοδοχεῖον Τουρίστ.

**Μηχανικοὶ πολιτικοί** — Εὐγ. Μπερ-  
νασκόνι, Ἀναλήψεως 10 - Κωνστ.  
Παπαδάκης, Δεσπεραι 32.

### ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΙ

**Μηχανουργοί.** — Ἄλ. Πουτοῦ, ὁδὸς  
Κουντουριώτου 4. Δ. Μαχίλης  
ὁδ. Βερροίας 10  
**Ξυλουργοί.** — Δ. Σαμαράς, Λέοντος  
Σοφοῦ 13.

**Αεριοῦχα ποτά.** — Ἡρ. Δόντης, Ὀ-  
δυσσέως 14.

**Οἴνοσπενύματα-ποτά.** — Δ. Σαμαράς,  
Λέοντος Σοφοῦ 13.

### ΕΜΠΟΡΙΟΝ

**Βιομηχανικὰ εἶδη.** — Δ. Πέζαρης  
καὶ Σια. — Π. Παπαπανάγου. — Γ.  
Παρασκευαΐδης, Κουντουριώτου 2  
Κ. Κοροβίλος. Ἠλεκτρικὰ εἶδη, Βα-  
σιλείου Βουλγαροκτόνου 9.

**Μηχανήματα** — Κ. Φωκίδης, Κουν-  
τουριώτου 5. — Ἰ. Λεβεντάκης  
Κουντουριώτου 16.

**Νεοτερισμοί.** — Κεμάλ Ριφάτ. Βε-  
νιζέλου 5.

### ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ — ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ

Ἄρ. Χαραλαμπίδης, Στοὰ Καράσσο.  
Ἐμμ. Ἐμμανουηλίδης, Λέοντ. Σοφοῦ 1  
Σπ. Κοκκίνης, Μέγαρον Δρακούλη.

Σωτ. Κύρου καὶ Θ. Γκολογκίνης Ἐ-  
πισ. ἀντιπρόσωποι «ΦΟΡΤ» Κουν-  
τουριώτου 14.

### ΔΙΑΦΟΡΑ

Leon Segura, Κινηματοθέατρον καὶ  
Λευκοῦ Πύργου.

Αρον Κοθεν, Κινηματ. Πατέ.

# ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 32

★

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

## ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΕΙΡΗΝΗ

Δ'

### ΚΟΙΝΗ ΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΓΝΩΜΗ

Μετὰ σκόπιμον προεισαγωγὴν περὶ τεκτονικῆς ψυχολογίας, τεκτονικῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ ἐν γένει περὶ πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου ζωῆς. (1) ὁ «Πυθαγόρας» ἤρξατο συνεχοῦς ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς τεκτονικῆς ιδέας τῆς ἀδελφοποιήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἰρηνεύσεως τῆς Χώρας, ὑπὲρ τῆς πρωτοτύπως ὅσον προσφυνῶς κληθείσης ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Ὑπ. Ταξίαρχου **ἐμφυλίου εἰρήνης**.

Πρὸ τοῦ ἐπιμόνον τούτου ἀγῶνος οἱ εὐγενεῖς καὶ φιλοπάτριδες Ἀναγνώσται τοῦ «Πυθαγόρου» οὐδόλως θὰ ξενοσθῶιν, οὐδὲ θὰ δυσανασχετήσωιν. Διότι οἱ ὑψηλοφρονοῦντες Ἐλεύθεροι Τέκτονες δὲν δύνανται νὰ ἀπολέσωσι τὸν ὀρθολογισμὸν πρὸ τοῦ πνεύσαντος ἀνέμου καὶ ἐγερθέντος κυκλῶνος ἀνατροπῆς τῶν νόμων τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης αἰσθηματικότητος. Καὶ διὰ τοῦτο εὐκόλως κατανοοῦσιν ὅτι ἡ ἐμφύλιος εἰρήνη ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν πάσης ποθουμένης καὶ ἐπιδιωκομένης προόδου, πάσης ἠθικῆς ἀναπλάσεως, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀναπτύξεως τῆς ὕλικῆς εὐημερίας τῆς χώρας.

Τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα πάσης διαταράξεως τῆς ἐμφυλίου εἰρήνης διὰ πᾶσαν κοινωνίαν καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐμφυλίου εἰρήνης ὑπεδείχθησαν διὰ τοῦ πρώτου ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἄρ-

(1) Μελέτησον ὅλην τὴν σειρὰν τῶν κυρίων ἄρθρων π. ἔ. 1924.

θρου, τὰ δὲ πρὸς τοιαύτην προσπάθειαν καθήκοντα τῶν ἐλευθέρων Τεκτονῶν καὶ ἐν γένει τῶν διανοουμένων πολιτῶν, τῶν ἐπαγγελλομένων ἐπιστήμην καὶ σοφίαν καὶ ἐριζόντων ὑπὲρ ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν ὑπεδείχθησαν ἀρχούτως διὰ τῶν δύο προηγουμένων ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον ἄρθρων. (2)

Αἱ τοιαῦται ὑποδείξεις γινόμεναι διὰ τοῦ «Πυθαγόρου» σκοποῦσι νὰ καθοδηγήσωσι τὸν Ἑλληνικὸν τεκτονικὸν κόσμον ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ Κράτους εἰς τὸν προσήκοντα τρόπον σκέψεως καὶ κρίσεως ἐπὶ τοῦ κατατρυχόντος τὸ ἔθνος δεινοῦ προβλήματος. Ὁ προσήκων τρόπος σκέψεως ἐπὶ πίσεως ἐν γένει ἔριδος διαγράφεται θανμασίως ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ κατὰ τὰ ἐκτεθέντα ἐν τῷ προηγουμένῳ σχετικῷ ἄρθρῳ τοῦ τεύχους μηνὸς Ἀπριλίου (σ. 833).

Ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ, καίπερ εὐγενὴς καὶ γενναϊόφρων ἐκ παραδόσεως, ὑπέστη κατ' ἀνάγκην ἀναπόδραστον, τὴν νοσηρὰν ἐπήρειαν πυκνῆς ὀμίχλης, ἣς ἐσκίασεν ἀπὸ δεκαετίας τὸν αἶθριον Ἑλληνικὸν ὀρίζοντα, ὡς ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀντιθέτων ἀντιλήψεων καὶ ἐκ τῆς ἀλληλοδιαδόχου ἀσκήσεως καὶ θεραπείας ἀχαλινώτων παθῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ ὀξύνοια ἠμβλύθη, ἡ Ἑλληνικὴ αἰσθηματικότης σχεδὸν ἐνεκρώθη ὑπὸ τὴν σκιὰν πενθίμως περιπλανωμένων ἀνὰ τὸν Ἑλληνικὸν ὀρίζοντα νεφῶν ἐγωπαθείας, περιφιλαντίας, ἀλαζονείας, ἰσχυρογνωμοσύνης.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλος ἐπέστη ὁ καιρὸς—ἤδη μάλιστα ὑπὸ ἐμφανιζομένων οἰωνοῦς ἐλπιδοφόρους—ἵνα τὰ πένθημα ταῦτα νέφη διασκεδάσωσι φαιναὶ ἀκτῖνες τοῦ Τεκτονικοῦ Φωτός. Ἴδου στάδιον εὐγενὲς καὶ φιλόπατρι τεκτονικῆς ἐνεργείας κοινωφελούς, ποθουμένης ὑπὸ ποικιλοτρόπους ἀντιλήψεις πολλαχόθεν.

Ἡ ἐμφύλιος εἰρήνη ἀποτελεῖ μέγιστον πρόβλημα, οἷον οὐδέποτε ἄλλοτε, ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς παλληγενείας, ἀντίκρουσε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Τὸ πρόβλημα τοῦτο περιδονεῖ τὴν τεκτονικὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐλλείπει εἰσεῖν ἢ ἀμοιβαία συναντίληψις, ὁ συντοπισμὸς πόθων καὶ σκέψεων. Τῶν πόθων τούτων τὴν ἀλληλεπίδρασιν τῶν σκέψεων τούτων τὴν συνάντησιν προκαλεῖ ὁ «Πυθαγόρας» ἀγωνιζόμενος ἀνενδότως τὸν καλὸν ἀγῶνα.

Ἀπὸ τῆς ἀρχομένης κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον νέας τεκτονικῆς περιόδου γενέσθω κοινὸν σύνθημα κατ' ἐκάστην Στοὰν ἢ προσπά-

[2] Ὁρα σελ. 769, 801, 833.

θεια πρὸς διαμόρφωσιν κοινῆς γνώμης περὶ τῆς ἐπειγούσης ἀνάγκης ὅπως ἀποκατασταθῇ ὀριστικῶς ἡ ἐμφύλιος εἰρήνη!

Ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ ἰδέα δύναται νὰ συναντηθῶσι καὶ νὰ ὁμοιογήσωσι πάντες οἱ Τέκτονες, διατηροῦντες ἀκεραίαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἀλλ' ἀποκρούοντες κατὰ πάντα τρόπον πᾶσαν μέθοδον πρὸς ἐξυπηρέτησιν οἰωνοῦσιν πολιτικῶν φρονημάτων, ἀντιτιθεμένην καὶ ἀντικειμένην εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἐμφυλίου εἰρήνης.

Ἡ τεκτονικὴ ἀντίληψις δὲν ἀρνεῖται τὸν εὐγενῆ ἀνταγωνισμὸν τῶν ἰδεῶν ἐπὶ τοῦ εἰρηρικοῦ πεδίου, ὅπερ ἐκτείνεται ὑπὸ τὴν οὐρανὴν τῶν νεωτέρων λαοκρατικῶν πολιτευμάτων, ἀλλ' ἀποκρούει τὴν βίαν, τὴν αὐθαιρεσίαν, τὰς ἀγρίας τάσεις ἀλληλοδιαδόχου διωγμοῦ τῶν ἀνταγωνιζομένων πολιτῶν, οἵτινες συναποτελοῦσιν ἐνιαίαν πολιτικὴν κοινωνίαν.

Ἡ Ἐλευθέρα τεκτονικὴ, ἀπέχουσα πάσης ἐπεμβάσεως ἐπὶ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς καὶ τῆς κομματικῆς διαπάλης, δικαιούται νὰ ἀξιοῖ ἐν παντὶ πεδίῳ τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀμιλλαν ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς προόδου. Γενόμεθα ἐπὶ τέλος ἀληθεῖς Τέκτονες καὶ περὶ τὴν ὀρθὴν ταύτην ἀντίληψιν, ρουθετοῦντες ἀδελφικῶς τοὺς ὀπωσδήποτε παρεκκλίνοντας, ἵνα ἀννψώσωμεν τὸ ἠθικὸν γόητρον τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς.

Ανάλογος κοινὴ γνώμη διαμορφουμένη ἐν ταῖς Στοαῖς δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἕμμεσον ἐπιρροὴν ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς πολιτικῆς κοινωνίας πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐμφυλίου εἰρήνης, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ ἀνάγκη τῆς λύσεως τοῦ προβλήματος τούτου ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθίσταται αἰσθητὴ\* καὶ κατὰ τρόπον ἐπίσημον ἀνεγνωρίσθη.<sup>3</sup>

\*Ὅθεν ἐλπίζομεν ἐπὶ τὴν κοινὴν τῶν Τεκτόνων γνώμην.

Α. Π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ 33.·.

---

(3) Τελευταῖον ἄρθρον περὶ ἐμφυλίου εἰρήνης ὄρα εἰς παρεπόμενον τεῦχος (σελ. 953.)

## ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΛΥΚΙΔΕΩΣ

Ἐάν σκοπὸς τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς εἶναι ἡ βελτίωσις καὶ τελειοποίησις τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀτόμου καὶ ὡς συνόλου, ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ πληρωθῇ τελείως διὰ τῶν μέσων ἅτινα παρέχει ἡ ἐν Στοιᾶ ἐργασία, διότι διὰ νὰ γίνῃ τις τέκτων πρέπει νὰ εἶναι ἐνήλιξ· καὶ ὅλοι γνωρίζομεν, ὅτι εἰς τὴν ἀνδρικήν του ἡλικίαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν τὴν ὄριμον, εἶναι πολὺ δύσκολον ὁ ἀνθρώπος νὰ μεταβάλῃ τὰς κεκτημένας ἤδη ἕξεις του, νὰ τροποποιήσῃ τὸ σύστημα τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν. Πάντως ὅμως τὸ τεκτονικὸν τάγμα δὲν ἡδύνατο ν' ἀποκλείσῃ τῆς μυσέως οὔτε τοὺς ὄριμους ἀνδρας, οὔτε τοὺς προδεδηκότας τὴν ἡλικίαν, ἵνα μὴ στερήσῃ καὶ τούτους τῆς σωτηρίου ἐπιδράσεως τῶν ἀρχῶν του, τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον οὔτε ὁ τεκτονισμὸς ἀποτελεῖ καθιερωμένον ὑπὸ τῶν πολιτειῶν σύστημα, ὥστε νὰ δύναται νὰ παραλαμβάνῃ ὑπὸ τούτων πρὸς διαπαιδαγώγησιν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ μικρᾶς ἡλικίας<sup>(1)</sup>, οὔτε ὁ ἀνθρώπος χειραφετεῖται καὶ καθίσταται ἐλεύθερος ὥστε νὰ δύναται νὰ κρούσῃ τὴν θύραν τοῦ τεκτονικοῦ ναοῦ ἐλευθέρως καὶ ἀνεκδιάστως, πρὶν ἢ καταστῇ ἐνήλιξ.

Ἐνεκα τῶν αἰτίων τούτων καὶ ἄλλων ἀκόμη πολὺ σπουδαιότερων ἴσως, ἀναγκαίως ὁ τεκτονισμὸς δέχεται πρὸς μύησιν μόνον ἐνήλικας. Ἄτυχῶς ὅμως ὁ ἐνήλιξ, καίτοι παρ' αὐτῷ ἔχει ἀναπτυχθῆ περισσότερον ἢ συνείδησις, ἢ θέλησις καὶ ἡ ὀριμότης τῆς κρίσεως, ἐν τοσοῦτῳ δὲν ἀποτελεῖ πλέον εὐπλαστον μᾶζαν, ἔχει ἤδη σταθεροποιήσῃ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον τὰς ἀντιλήψεις του καὶ τὸν χαρακτῆρα του καὶ πρέπει νὰ

(1) Καὶ ἂν ἀκόμη τέκτονες διδάσκαλοι ἐκπαιδεύουσι παῖδας ἀμνήτων, εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ἐμπνεύσωσι πρὸς αὐτοὺς ἀνθρωπιστικὰς ἀρχάς, καθόσον ὁτι οἱ παῖδες ἀποκομίζουσι ἐκ τοῦ σχολείου, ἀναιρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τὴν οἰκογενεϊκὴν ἀνατροφὴν. Διὰ νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ παιδός, πρέπει καὶ ἡ οἰκογενεϊκὴ ἀνατροφή καὶ ἡ σχολικὴ παιδεία νὰ εἶναι συντονισμένα καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰς τεκτονικὰς ἠθικὰς ἀρχάς, πράγμα ὅπερ μόνον εἰς παῖδας ἀγαθῶν τεκτόνων, μορφουμένους ἀπὸ τέκτονες διδασκάλους δύναται νὰ συντελεθῇ. Παρ' ὅλα ταῦτα οἱ τέκτονες διδάσκαλοι ἔχουν ὑποχρέωσιν νὰ ἐμπνεύουν τοὺς μαθητάς των πάντας καταλλήλως καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος μὲ τὰς τεκτονικὰς καὶ ἀνθρωπιστικὰς ἀρχάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας πάντως παρὰ τὴν τυχόν ἀντίδρασιν τῆς οἰκογενεϊκῆς ἀνατροφῆς καὶ θὰ μείνῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν. Ἐπίσης αἱ Στοιᾶ πρέπει μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιμέλειαν νὰ στρατολογήσῃ τοὺς ἐκπαιδευτικὸς λειτουργούς, ὅσους ἐκ τούτων, ἐννοεῖται, περιβάλλον τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς μύησιν ἠθικὰ προσόντα.

καταβάλλη πολλήν προσοχήν και έντονον θέλησιν διά να ύποστῆ μίαν ήθικὴν μεταβολήν, οίαν επιδιώκει ή βασιλική τέχνη.

Πώς όμως θα καθίστατο δυνατόν, ο άνθρωπος από τῆς παιδικῆς ἀκόμη ηλικίας να ύποστῆ τήν επίδρασιν τῶν τεκτονικῶν ἀρχῶν, να καθοδηγηθῆ εἰς τὰ πρῶτα βήματά του ἐν τῇ ζωῇ και να προστατευθῆ κατά τῶν πολυειδῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ κινδύνων, ἵνα μὴ διαφθαρῆ ή ψυχὴ του :

Τὸ πρόβλημα τοῦτο λύεται διά τῆς λεγομένης ἐν τῇ συμβολικῇ τῶν τεκτόνων γλώσσῃ *υἰοθεσίας λυκιδέων*. Ἐὰν ο τεκτονισμὸς δὲν δύναται να παραλάβῃ ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς κοινωνίας τὸν παῖδα πρὸς διαπαιδαγώγησιν και ήθικὴν μόρφωσιν, μωεῖ εἰς τὰ μυστήριά του ὠρίμους ἀνδρας και τούτων οἱ παῖδες υφιστάμενοι τὸ βάπτισμα τῆς τεκτονικῆς υἰοθεσίας, τίθενται ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ τεκτονικοῦ τάγματος, ὅπερ πλέον ἀποκτᾶ και τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ και τὴν ὑποχρέωσιν να χειραγωγήσῃ τὸν τεκτονίδην ἐν τῇ ζωῇ.

Ἐπὸ τὸν φακὸν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν ἀντιλήψεων ρίπτεται φῶς εἰς τὸ ὅλον ἔργον τοῦ τεκτονικοῦ τάγματος πρὸς μόρφωσιν τοῦ συνόλου τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Καταφαίνεται ἐκ τῶν ἀντιλήψεων τούτων, ὅτι, ἐκτὸς τῆς ήθικῆς κατεργασίας, ήτις συντελεῖται ἐν τῇ Στοᾷ πρὸς τελειοποίησιν τῶν τεκτόνων, ἐκτὸς τῆς ἐπιδράσεως, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ὁ τέκτων πρὸς τὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπότητος ἐρχόμενος και δρῶν ὡς ἄτομον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του και ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ διαβιοῖ, ὑπάρχει και ἄλλος τρόπος μορφώσεως και τελειοποιήσεως και τῆς οἰκογενείας τοῦ τέκτονος και τῆς κοινωνίας καθ' ὅλου και ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ή σχέσις, ήτις δημιουργεῖται μεταξύ τῆς τεκτονικῆς Στοᾶς ἀφ' ἑνὸς και τῆς κοινωνίας ἐν γένει ἀφ' ἑτέρου διὰ τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν τῶν ἄλλως λεγομένων *λευκῶν ἐορτῶν*, μία τῶν ὁποίων εἶναι και ή υἰοθεσία λυκιδέως.

Ἐγγοεῖται, ὅτι μία τοιαύτη σχέσις διά να ἔχῃ ἀποτελέσματα πρέπει να καλλιεργῆται συστηματικῶς. Πρὸ παντὸς πρέπει να ὑπάρχῃ εἰς τοὺς καλλιεργοῦντας τὴν σχέσιν ταύτην τέκτονας πλήρης και σαφῆς ἀντίληψις περὶ τοῦ σκοπομένου δι' αὐτῆς και τοῦ σκοπομένου ἐν γένει διὰ τῆς τεκτονικῆς καθ' ὅλου ἐργασίας. Δηλαδή διὰ να ἔχῃ ἀποτελέσματα τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐργασίας, πρέπει *και ή εσωτερικὴ ἐργασία τῆς Στοᾶς ἐν σχέσει πρὸς τὴν μόρφωσιν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτυχῶς να διεξάγεται, και τὰ μέλη τῆς Στοᾶς να ἔχουν πλήρη ἀντίληψιν περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ Τάγματος.*

Ἄλλὰ και εἰς ἐν ἄλλο πρέπει να προσέξωμεν. Τὰ τυπικὰ τῶν λειτουργιῶν και τῶν τελετῶν συμπληρῶνουν και διὰ τοὺς τέκτονας ἀκόμη

τάς διδασκαλίας, τὰς ἀναπτυσσομένας εἰς τὰ τυπικὰ μυσήσεως τῶν τριῶν συμβολικῶν βαθμῶν, διότι εἰς τὰ τυπικὰ ταῦτα δὲν ἦτο φυσικῶς δυνατόν νὰ περιληφθῇ ὁλόκληρον τὸ τεκτονικὸν σύστημα. Ἀναγκαίως ὅθεν ἡ τεκτονικὴ διδασκαλία δὲν εἶναι ὁλοκληρωτικὴ, ἐὰν δὲν χρησιμοποιῶνται ὅλα τὰ τυπικά. Ἡ τεκτονικὴ μάλιστα διδασκαλία εἶναι ἀκόμη τελειότερα καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν τεκτονικῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας εἶνε ἔτι ἐντονωτέρα, ὅπου λειτουργοῦν καὶ θεταὶ στοαὶ γυναικῶν καὶ ἐφαρμόζονται κατὰ γράμμα τὰ τυπικὰ τῆς γυναικείας υἰοθεσίας.

Ἐξ ὅλων τῶν τυπικῶν τῶν τεκτονικῶν λειτουργιῶν καὶ τελετῶν διακρίνεται διὰ τὸν πλοῦτον τῶν συμβολισμῶν τοῦ καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν βαθύτητα τῶν περιλαμβανομένων ἐν αὐτῷ διδασκαλιῶν τὸ τυπικὸν υἰοθεσίας λυκιδέως. Ἐν τῇ τυπικῇ τούτῃ περιέχονται ἔννοιαι, αἵτινες οὐδαμοῦ ἄλλοῦ τῶν τυπικῶν τοῦ συμβολικοῦ τεκτονισμοῦ ἀπαντῶνται. Ἡ ὅλη τελετὴ τῆς υἰοθεσίας λυκιδέως ἀποτελεῖ, δύναταί τις εἰπεῖν, σύντομον περίληψιν ἀλλὰ καὶ λίαν παραστατικὴν καὶ σαφῆ τοῦ ὅλου τεκτονικοῦ συστήματος, κατὰ τρόπον ὥστε καὶ ἂν ὅλα τὰ ἄλλα τεκτονικὰ τυπικά ἐχάνοντο, ἐκ μόγου τοῦ τυπικοῦ τούτου θὰ ἠδύνατό τις νὰ συναγάγῃ ἀκεραίας ἀπάσας τὰς θεμελιώδεις φιλοσοφικὰς ἰδέας καὶ ἠθικὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθεροτεκτονικῆς.

Περιλαμβάνει τὸ τυπικὸν τοῦτο συμβολικῶς ὁλόκληρον τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ὁλόκληρον τὸ μυσταγωγικὸν τεκτονικὸν σύστημα. Περιέχει δὲ σαφῆ καὶ κατηγορηματικὴν διακήρυξιν τῶν φιλοσοφικῶν, ἠθικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἀκόμη ἀρχῶν τοῦ τεκτονισμοῦ.

Εἶναι θαυμασία ἡ διδασκαλία τοῦ τυπικοῦ τούτου ἢ ἀναλύουσα τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἀμύητος ἄνθρωπος, ὑπὸ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ζῆ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, κατανατᾷ νὰ γίνῃ δοῦλος τῶν παθῶν του, καθὼς καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ μεμυημένος καθίσταται πνευματικῶς ἰσχυρός, ἠθικῶς ἐλεύθερος καὶ συνεπῶς εὐδαίμων· ἀναλύεται δὲ πλήρως ἐν τῇ θαυμασίῳ τούτῳ τυπικῷ ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῆς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καταβάλουν οἱ πεφωτισμένοι ἄνθρωποι, ἵνα καταπολεμηθῇ τὸ κακὸν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ ἀγαθόν.

Ἄλλ' αἱ σπουδαῖαι αὗται ὑποθήκαι καὶ τὰ διδάγματα δὲν πρέπει νὰ μένουν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς θεωρίας. Πρέπει νὰ ἐφαρμόζωνται θετικῶς πρὸς διαπαιδαγώγησιν τῶν υἰοθετουμένων λυκιδέων, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ ἡ Στοὰ καὶ οἱ ἀνάδοχοι αὐτῶν καθήκον ἔχουν, ὅπως δίδεται πραγματικὴ πνευματικὴ ἀγωγή. Ἡ υἰοθεσία τῶν λυκιδέων δὲν πρέπει νὰ γίνεταί ἀπλῶς πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἵνα προσδίδεται ἀπλῶς



ζωηρότης εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Στοᾶς. Ἡ υἱοθεσία πρέπει νὰ ἀποτελῇ μέτρον ἐφαρμοζόμενον πρὸς ὅλους τοὺς υἱοὺς τῶν μελῶν, ἀπέναντι τῶν ὀποίων βαρυτάτας ὑποχρεώσεις ἀναλαμβάνουν καὶ Στοᾶ καὶ γονεῖς καὶ ἀνάδοχοι διὰ τῆς υἱοθεσίας, τῶν ὀποίων ὑποχρεώσεων τὴν βαρύτητα ὅλοι πρέπει βαθέως νὰ συναισθάνωνται.

Μετὰ τὴν υἱοθεσίαν πάντες, ἰδίᾳ δὲ οἱ ἀνάδοχοι, ὡς ἐντολοδόχοι τῆς Στοᾶς, πρέπει νὰ παρακολουθῶσι τὸν παῖδα κατὰ τὴν ἀνάπτυξίν του, νὰ μεριμνοῦν, ὅπως δοθῇ εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἀγωγή ἀποσκοποῦσα οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχικὴν αὐτῶν μόρφωσιν. Ἰδίως πρέπει νὰ παρέχῃται πρὸς τὸν λυκιδεᾶ τοιαύτη καθοδήγησις, ὥστε ν' ἀποφύγῃ οὗτος τὸν κίνδυνον τῆς διαφθορᾶς, οὐχὶ μόνον τῆς συνήθως θεωρουμένης ὡς τοιαύτης, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν αὐτῆς σημασίαν. Πρέπει ὁ λυκιδεὺς νὰ διατηρήσῃ ἀγνὸν οὐ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν στρεβλῶν κοινωνικῶν ἰδεῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν παθῶν. Πρέπει νὰ καθοδηγηθῇ, ἵνα ἐκτιμᾷ τὰ πραγματικά, τὰ θετικὰ ἀγαθὰ<sup>(1)</sup> καὶ οὐχὶ τὰς ψευδεῖς λάμπεις, αἵτινες παρασύρουν τοὺς ἀμυήτους πρὸς πᾶσαν κατάχρησιν. Πρέπει τέλος ὁ λυκιδεὺς νὰ τύχῃ τοιαύτης ἀνθρωπιστικῆς παιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς, οἷα δύναται νὰ ἐγγυᾶται, ὅτι ὁ λυκιδεὺς ταχέως καὶ ἀσφαλῶς θὰ καταστῇ εἰς καλὸς τέκτων καὶ ἐν χρήσιμον μέλος τῆς κοινωνίας.

Αἱ ὑποχρεώσεις αὗται τῆς Στοᾶς καὶ τῶν ἀναδόχων καθίστανται ἔτι μᾶλλον ἐπιτακτικαὶ καὶ ἀναγκαῖαι ἀπέναντι λυκιδεῶν, οἵτινες ἔσχον τὸ ἀτύχημα νὰ χάσῃ τὸν φυσικὸν αὐτῶν γονέα, ἢ νὰ στερηθῶσιν ὀπωδῆποτε τῶν μέσων τῆς ἀναπτύξεως. Αὐτὴ εἶνε ἀκριβῶς ἡ κρίσιμος στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ διακηρυχθεῖσα προστασία τῆς Στοᾶς ἐπὶ τῶν λυκιδεῶν πρέπει νὰ καταστῇ μᾶλλον οὐσιαστικὴ καὶ αἱ ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις νὰ μὴ λησμονηθῶσι. Τότε ἀκριβῶς πρέπει νὰ ἐνταθῶσιν αἱ προσπάθειαι τῶν μελῶν τῆς Στοᾶς, ὥστε ὁ ἀπορφανισθεὶς λυκιδεὺς νὰ τύχῃ πραγματικῆς κηδεμονίας ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν.

Ἐὰν ἀπέναντι τῶν τέκνων τῶν τεκτόνων ἐφαρμοσθῇ τοιοῦτον διάγραμμα ἐργασίας, ὑπάρχει ἐλπίς, ὅτι ἡ ποιότης τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὸ τοὺς κυματισμοὺς τῆς τεκτονικῆς σημαίας ὁσημέραι θὰ βελτιοῦται, διότι θὰ ὑπάρχῃ πλήρης ἢ προπαρασκευὴ αὐτῶν πρὸ τῆς μύσεως των καὶ ἀποτελεσματικώτερα θὰ ἀποδαίνῃ ἢ ὑπὸ τῶν Στοῶν καταβαλλομένη ἐργασία πρὸς βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

ANT. Γ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ 3.

(1) Παράλαβε Πυθαγόρας Ὀκτώβριος 1923 «Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Ζωῆς» καὶ Νοέμβριος 1923 «Βιωτικὴ».

## ΑΠΟ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΝΩΣΙΝ

Κρατ.: Ἄδ.: Διευθυντὰ τοῦ «Πυθαγόρου»

Ἐζητήσατε διὰ τὸν ἀλματικῶς προσδεύοντα ὑπὸ τὴν φωτισμένην διευθυσίν σας «Πυθαγόραν» μερικὰς παλαιὰς ἑμιλίαις μου, τὰς ὁποίας κρίνετε ὡς δυναμένας νὰ ἔχουν θέσιν εἰς τὸ ἀξιόλογον περιοδικὸν μας. Αἱ ἑμιλῖαι αὗται, μὴ ἀποβλέπουσαι εἰς ἐνδεχομένην δημοσίευσιν, ἴσως θὰ ἔπρεπε, προκειμένου νὰ δημοσιευθοῦν, νὰ ὑποβληθοῦν εἰς κάποιαν συστηματικὴν ἀναθεώρησιν. Μὴ διαθέτων, δυστυχῶς, καιρὸν διὰ τιαύτην ἐργασίαν τὰς παραβλέω ἀθίκτους, ὅπως ἀπηγγέλθησαν, ζητῶν συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Πυθαγόρου», ἃν ποὺ ἤθελε κριθῆ ὡς ἀναγκαία εὐρυτέρα ἢ φιλοσοφικωτέρα ἀνάπτυξις.

Μετὰ τοῦ τρ.: ἄδ.: ἀσπ.:

Ἰδικός σας

Ν. Κουντουριώτης

Α'

### ΨΥΧΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ

Διατρέχομεν, ἀδελφοί μου, μίαν περίοδον ἀληθινῆς ἀναρχίας· ἀναρχίας κοινωνικῆς, ἀναρχίας ἠθικῆς, ἀναρχίας διανοητικῆς, ἢ—μὲ ἄλλας λέξεις—ἀναρχίας εἰς τὰς πράξεις, τὰ αἰσθήματα, τὰς σκέψεις.

Ἡ πρώτη ἐκδηλώνεται εἰς μίαν ὑπερτροφίαν τῆς ἀτομικότητος, ὑπερτροφίαν τοῦ ἐγώ, ἀποτέλεσμα ἔχουσαν τὴν μείωσιν τοῦ ἐνστικτοῦ τῆς κοινωνικότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκάστη ἀτομικότης, ἀδιάφορος πρὸς τὴν εὐημερίαν τῶν ἄλλων ἀτόμων ποῦ ἀποτελοῦν τὸ κοινωνικὸν σύνολον, μόνον μέλημα ἔχει πῶς νὰ ἐπικρατήσῃ αὐτή, συντρίβουσα τοὺς ἄλλους· ἐντεῦθεν ἡ ροσηρὰ δίψα τοῦ χρήματος, τῆς ὁποίας τὰς ἐκδηλώσεις βλέπομεν καθ' ἡμέραν ὅλοι μας. Ἀκόμη περισσότερον: οἰκότητες ἐξεγείρονται κατὰ ομάδων, τάξεις κατὰ τάξεων.

Ἡ δευτέρα, ἡ ἀναρχία ἢ ἠθικὴ, ἐκδηλώνεται εἰς ἓνα ὑπέρομετρον, ἀνθρωπότητος ἀρρωστημένης, πόθον ἀπολαύσεως τῆς ζωῆς. Ἡ ἀνθρωπότης ὁμοιάζει πρὸς ἄνθρωπον μεθυσμένον ἤδη καὶ ὁμῶς ἐξακολουθοῦντα νὰ πίνῃ, καὶ τώρα μὲν τρυφεραίνόμενον ἀπὸ ἐρωτοπάθειαν, τώρα δὲ τρίζοντα τοὺς ὀδόντας ἀπὸ μῖσος, καὶ τώρα σπάζοντα τὰ πότηρια καὶ πληγωνόμενον ὑπὸ τὴν ὄψιν μιᾶς τυφλῆς ἐνορμήσεως πρὸς τὴν αὐτοκαταστροφὴν. Ἡ συγκρατουμένη λάβα τῶν ἀνοσιῶν πόθον καὶ

τῶν παιδῶν ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὡσὰν ἀπὸ τὰ ἔγκατα ἠφαιστείου.

Τῆς τρίτης, τῆς ἀναρχίας τῆς σκέψεως, δείγματα, περισσότερα ἢ ὀλιγώτερα, γνωρίζομεν ὅλοι. Εἰς τὴν τέχνην καινὰ καὶ ἄγνωστα δαιμόνια διδάσκονται μὲ σοβαρότητα παράφρονος, ὅστις νομίζει ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν τετραγωνισμὸν τοῦ κύκλου. Ὁ φουτουρισμὸς, ὁ κυβισμὸς, ὁ ντανταϊσμὸς, γίνονται δόγματα πίστεως. Ἡ ἀνωτέρα πάλιν λεγομένη σκέψις σφουρηλατεῖ καθ' ἡμέραν καὶ ἓνα σύστημα ἀναμορφώσεως τῆς κοινωνίας. Εἰς κάθε κεφαλὴν κοχλάζει καὶ μία νέα ἰδεολογία ὑποσχομένη τὴν ἐπιζήτησην τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶναι δὲ ἀξία παρατηρήσεως ἡ πεισιμονὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκεται ἡ ἔμπρακτος ἐπιζήτησις ἐκάστης. Ἐλέχθη περὶ τινῶν καλογήρων τοῦ μεσαίου αἰῶνος, ὅτι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ παραμελήσουν ἢ νὰ διακόψουν ἄπρακτοι μίαν συνέντευξιν μὲ τὴν ἐρωμένην των, προκειμένον νὰ προσηλυτίσουν ἓνα ἄπιστον εἰς τὸν Χριστιανισμὸν. Οἱ νέοι ἰδεολόγοι εἶναι ἱκανοὶ διὰ κάτι καλλίτερον ἀκόμη εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐξοντώσουν ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τὴν ἐπιζήτησην τῆς ἰδεολογίας των.

Μέσα εἰς τὸ χάος αὐτὸ τῆς νέας κοσμογονίας καὶ ὁ ἰοχυρότερος ἐγκέφαλος εἶναι δυνατὸν νὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸν σαλευόμενον ἐν τῇ ἀναζητήσει μιᾶς ἀρχῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν νὰ προσανατολίσῃ τὴν ἀτομικὴν του διαγωγὴν.

Εὐτυχῶς, δι' ἡμᾶς τοὺς Τεκτονούς, ἡ ὁδηγὸς αὐτὴ ἀρχὴ ὑπάρχει· εἶναι ὁ Τεκτονισμὸς.

Ἄλλ' ἐδῶ ἐγείρεται διὰ τὸν διανοούμενον μία πρώτη ἀπορία : Ὁ Τεκτονισμὸς ; Ἄλλὰ τί περισσότερον διδάσκει ὁ Τεκτονισμὸς ἀπὸ τὰς γενικῶς παραδεγεμένας τῆς Ἠθικῆς ἀρχάς ; Αὐτάς, δὲν ἔχω ἀνάγκη ν' ἀνήκω εἰς μίαν Ἀδελφότητα διὰ νὰ τὰς μάθω.

Ἐ! λοιπόν, ὄχι. Ὁ Τεκτονισμὸς πράττει καὶ περισσότερον. Πρῶτον τὰς ἀρχάς αὐτάς δὲν ἀρκεῖται ἀπλῶς νὰ τὰς διδάσκει· προσπαθεῖ πρὸ παντὸς νὰ τὰς ἐφαρμόσῃ κατὰ τὸ μέτρον ποῦ τοῦ ἐπιτρέπει τὸ ἀνθρώπινον ὄλικόν, τὸ ἀποτελοῦν τὴν ὁλότητά του. Αὐτὸ εἶναι ἤδη ἀρκετὰ μέγα ὡς μία ἀπόπειρα ἐμπράκτου ἀσκήσεως τοῦ ἐνστίκτου τῆς κοινωνικότητος. Ἀλλὰ τὴν ἀξίαν, τὴν ἀνυπολόγιστον τοῦ Τεκτονισμοῦ, δὲν ἀποτελεῖ αὐτὸ μόνον. Ὁ Τεκτονισμὸς, ἀνοίγων νέους ὁρίζοντας πρὸς τὴν ἀνωτέραν σκέψιν, πρὸς τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα, σκοπὸν ἔχει πρὸ παντὸς νὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας, νὰ διασκεδάσῃ τὰς προλήψεις, νὰ ἐμπεδώσῃ τὴν πεποίθησιν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς βαθυτέρας πίστεως, νὰ γραπτῶς χαρακτῆρας, νὰ ἐξμαιεύσῃ τρόπον τινὰ βαθμηδὸν τὴν ἀνωτέραν

γνώσιν. Εἰς ἓνα ἀληθεῖνόν τέκνονα δὲν θὰ ἐγερεθῆ ποτὲ ἡ ἀμφιβολία, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὠρμήθη ὁ Νίτσε διὰ τὴν διατυπώσιν ἓνα ὁλόκληρον φιλοσοφικὸν σύστημα: **διατί ἡ ἠθικὴ μᾶλλον καὶ ὄχι ἡ ἀνηθικότης; διατί τάχα ἡ ἀρετὴ καὶ ὄχι ἡ κακία;** Διότι ἡ ἀπλὴ λογικὴ μοιραίως ἄγει εἰς τὰς ἀντιθέσεις αὐτάς. Ὁ Κάντιος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀπέδειξεν εἰς τὴν «Κριτικὴν τοῦ Καθαροῦ Λόγου» τὸ ἀναπόφευκτον τῶν ἀντιθέσεων αὐτῶν, τὰς ὁποίας καλεῖ **ἀντινομίας**. Διὰ τῆς λογικῆς ἐπίσης πιθανὴ εἶναι ἡ ὑπαρξις τοῦ Θεοῦ ἢ ψυχῆς ἀθανάτου καθὼς καὶ ἡ ἀνυπαρξία αὐτῶν, καὶ δύναται ἐξ ἴσου ν' ἀποδειχθῆ δι' εὐλόγων ἐπιχειρημάτων ὅτι εἶναι αἰρετώτερον τὸ κατεργάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς ἓνα ὑπεράνθρωπον κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Νίτσε παρὰ εἰς ἓνα ὑπεράνθρωπον κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ τὸ ἀντίθετον.

Ἄλλὰ μήπως καὶ εἰς αὐτὰ τῆς καθαρᾶς ἐμπειρίας τὰ πράγματα ἢ ἀπλὴ λογικὴ δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ μέχρι καταφώρου ἀντιθέσεως πρὸς αὐτὴν τὴν πραγματικότητα; Ὁ Ζήγων πρὸ πολλοῦ ἀπεδείκνυε διὰ συλλογισμῶν, ὅτι ἡ κίνησις εἶνε ἀνύπαρκτος, καὶ ἡ φιλοσοφία εὐρέθη εἰς ἀληθινήν ἀμηχανίαν προκειμένου ν' ἀνεύρῃ τὸ τραπὸν μέρος τῶν συλλογισμῶν αὐτῶν. Δὲν εἶχε λοιπὸν καὶ τόσῳ ὕδικον ὁ Ἔγγελος, ὅστις, εἰς παρατήρησιν ὅτι κάποιος ἰσχυρισμὸς του εὐρίσκετο εἰς κατάφωρον ἀντίθεσιν πρὸς τὰ πράγματα, ἀπήντα ἀπλοῦστατα:— Τότε τόσῳ τὸ χειρότερον διὰ τὰ πράγματα.

Ἐδῶ ἀκριβῶς παρουσιάζεται ἡ **ἀνάγκη** τῶν συμβόλων, τὰ ὁποῖα, κατὰ βαθυτέραν ἔννοιαν, ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος ἀνωτέρας λογικῆς, λογικῆς ὑπερβατικῆς ἢ ὑπερλογικῆς τρόπον τινά.

Ἄλλ' εἶπα **ἀνάγκη**, καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος, πρὶν προχωρήσω, νὰ προλάβω μίαν ἀναπόφευκτον ἀπορίαν ἐγειρομένην ἐδῶ καὶ δυναμένη νὰ διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: Διατί τάχα, ἀντὶ τῶν συμβόλων, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀπαυχθῆ ἢ ὑπὸ τὰ σύμβολα καλυπτομένη ἔννοια;

Εἰς τὴν ἀπορίαν αὐτήν, ἢ ὁποία πολλάκις εἶνε καὶ ἀπορία διανοουμένων τεκτόνων, ἐπιβάλλεται μία ἀπάντησις. Θὰ προσπαθῆσω ν' ἀποφύγω πᾶσαν μεταφυσικὴν ἔκφρασιν καὶ νὰ εἶμαι ὅσῳ τὸ δυνατόν σαφής, ἐπικαλοῦμαι δέ, μαζὺ μὲ τὴν προσοχήν, καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀδελφῶν μου, ἄν, χάριν τῆς σαφηνείας, ἀναγκασθῶ νὰ εἶμαι ἀναλυτικώτερος ἴσως τοῦ πρέποντος. Ἐννοεῖται μόνον, ὅτι ὁμιλοῦντες ἐνταῦθα περὶ συμβόλων, δὲν περιλαμβάνομεν εἰς αὐτὰ καὶ τὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι, κατὰ ἐνδυνάστεον ἐκδοχὴν, δὲν εἶναι καὶ αὐταὶ τίποτε ἄλλο παρὰ σύμβολα ἐκφρασιζὰ ἔννοιῶν. Τοῦτου τεθέντος, ἐρχόμεθα εἰς τὰ πράγματα.

ἢ )

Ἡ λέξις **ιδέα** ἢ **εἶδος**, κατ' ἀριστοτελικὴν ἔκφρασιν, δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ μορφὴν, εἰκόνα, εἶδωλον, μὴ ἔχον ὑλικὴν ὑπόστασιν.

Ἄς πάρωμεν ἓνα ἀντικείμενον· τὸ ποτήριον αὐτὸ π.χ. Τοῦ ἀντικείμενου αὐτοῦ ἔχω σαφῆ τὴν ἰδέαν ἢ εἰκόνα καὶ δύναμαι νὰ τὴν ἀναπαράγαω διὰ τῆς φαντασίας ὁποιοδήποτε θελήσω. Ἐὰν ἔχω περισσότερα ποτήρια, ἢ εἰκόντων εἶναι μὲν ἀκόμη ἀρκετὰ εὐκρινῆς, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν καθαρότητα τῆς πρώτης. Ἐὰν ἀπὸ τῶν πολλῶν ποτηρίων προχωρήσω εἰς ἓνα δλόκληρον ὑελοπωλεῖον, ἢ εἰκὼν χάνει ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τὴν καθαρότητά της. Μιᾶς οἰκίας ἔχω σαφῆ ὁποσοδήποτε ἔννοιαν, μιᾶς πόλεως ὀλιγότερον σαφῆ, μιᾶς χώρας περιεχοῦσης πολλὰς πόλεις ἔχω ἀκόμη ὀλιγότερον σαφῆ τὴν ἔννοιαν. Ἀναβαίνω εἰς τὴν ἔννοιαν **Πατρίς**. Ἐδῶ πλέον τείνει νὰ ἐξαφανισθῇ πᾶν ἴχνος εἰκόνας, ἐκτὸς ἔὰν εἰς τὴν φαντασίαν μου τὴν ἀντικαταστήσῃ ἢ εἰκὼν τῆς πατρικῆς μου οἰκίας ἢ μία σημαία.

Καὶ εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἕως ἐδῶ εἰς τὰς συγκεκριμένας ἰδέας. Ἐὰν ἀπὸ τούτων ἀνέλθωμεν εἰς τὰς ἀφηρημένας, εἰς τὴν ἔννοιαν λ.χ. τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Ἰσότητος, τῆς Ἀδελφότητος, ἐδῶ πλέον εἶναι δυνατὸν ἢ ἀντίληψις τῆς Ἐλευθερίας τὴν ὁποίαν ἔχω ἐγὼ νὰ μὴ συμπίπτῃ μὲ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἄλλων. Καὶ τοῦτο διότι οὔτ' ἐγὼ οὔτε οἱ ἄλλοι ἔχομεν σαφῆ τὴν εἰκόνα τοῦ πράγματος, ἀλλὰ μόνον τῆς λέξεως. Ἡ συνεννόησις εἰς τὸν Πύργον τοῦ Βαβέλ, τὸν ὁποῖον διαρκῶς κίττει ἢ ἀνθρωπότης τείνουσα νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀρχίζει ἤδη νὰ γίνεταί δύσκολος ἀπὸ τώρα, μολονότι εὐρισκόμεθα ἀρκετὰ χαμηλὰ ἀκόμη. Ὅποσοδήποτε ὅμως ἢ πλήρης σύγχυσις ἀποσοβεῖται ἕως ἐδῶ διὰ τοῦ πλήθους τῶν εἰκονικῶν ἐκφράσεων τὰς ὁποίας εἰσάγει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν γλῶσσάν του. Οὕτως ὁμιλοῦμεν λ.χ. περὶ **ἐντυπώσεων** τοῦ νοῦ, παρομοιάζοντες κατ' αὐτὸν τὸ τρόπον ἀσυναισθητῶς τὸν νοῦν πρὸς εἶδος πηλοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἰδέαι ἀφίνουσι τὸ ἀποτύπωμά των, περὶ **συλλήψεων** τῆς διανοίας, περὶ **ἀστραπῶν** τῆς σκέψεως καὶ τῶσων ἄλλων ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς.

Ἄλλ' ἂν αἱ εἰκονικαὶ ἢ κατὰ συνθήκην ἐκφράσεις ἀποσοβοῦν τὴν πλήρη σύγχυσιν, δὲν ἀφίνουσι ὅμως καὶ ἐντελῶς ἀλώβητον τὴν ἀνθρωπίνην νόησιν, τὴν ὁποίαν εὐκόλως παρεκτρέπουσι εἰς ἐκεῖνο ποῦ ὁ Δεῖβνίτιος ἀπεκάλεσε ψιττακισμόν, εἰς ἓνα εἶδος λογοκοπίας, παρατάξεως δηλαδὴ λέξεων τῶν ὁποίων ὁ λέγων δὲν ἔχει σαφῆ ἔννοιαν.

Ἐὰν τώρα ἀπὸ τῶν ἀπλῶς ἀφηρημένων ἔννοιῶν προχωρήσω ἀκόμη περισσότερον καὶ θελήσω νὰ εἰσέλθω εἰς τὰς καλουμένας ὑπερβατικὰς ἰδέας, εἰς τὴν ἔννοιαν **Θεός**, **Ἄγγελος**, **Σατανᾶς**, ἐδῶ πλέον ἢ σύγχυσις γίνεται πλήρης, οἱ ἐργάται τοῦ Πύργου Βαβέλ ἀρχίζουσι νὰ ὁμιλοῦν δια-

φορετικὰς γλώσσας, κατὰ τὴν εἰκονικωτάτην ἔκφρασιν τῆς Γραφῆς, καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ἀντιλήψεως, μεταξὺ ἐνὸς μεγάλου φιλοσόφου λ. χ. καὶ ἐνὸς ἀξέσιου, δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς διαφορᾶς ἢ ὁποία χωρίζει τὴν νόησιν ἐνὸς ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς νοήσεως ἐνὸς ἵππου. Ἐὰν λοιπὸν θέλω νὰ καταστήσω κοινωνὸν μιᾶς τοιαύτης ἐννοίας πάντα ἄνθρωπον, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὴν ὑλοποιήσω τρόπον τινά, νὰ τῆς δώσω ὀρισμένην μορφήν, ἐν γνώσει ὅτι ἄλλην θὰ ἔχη ἕκαστος τὴν ἀντίληψιν, ἀναλόγως ὅχι μόνον τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἢ ὁποία δυστυχῶς δὲν ἐπαρκεῖ μόνη, ἀλλὰ καὶ ἄλλων συνθηκῶν τὰς ὁποίας ἐλπίζω νὰ κατανοήσωμεν προχωροῦντες. Εἶμαι, λέγω, ὑποχρεωμένος νὰ προβῶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐν γνώσει διατελῶν ὅτι ἡ τοιαύτη ὑλοποίησις ἀσφαλῶς θὰ γεννήσῃ εἰς τὸν κατωτέρας διανοητικότητος ἄνθρωπον πλάνας καὶ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας, φθανούσας μέχρι τοῦ ἀπιστεύτου ὕψους τῆς ζωόδους πονηρίας τὴν ὁποίαν ἡ λαϊκὴ θυμοσοφία ἀπεικόνισεν εἰς ἕνα γνωστὸν ἴσως εἰς πολλοὺς ἐξ ὑμῶν ἀνέκδοτον. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ ν' ἀναφέρω ἐδῶ τὸ ἀνέκδοτον αὐτὸ ὡς μίαν παρένθεσιν ἀναφυχῆς εἰς τὴν ξηρότητα τοῦ θέματος ποῦ μᾶς ἀπασχολεῖ.

Ὁ ὑποτιθέμενος ἦρωσ εἶναι ἕνας Ἐπιτανήσιος ζωοκλέπτης.

— Ἄγιέ μου, ἠνχηθήθῃ μίαν νύκτα κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ εἶχον ἀποβῆ ἄγονοι μέχρις ὥρας, βοήθη με νὰ ἐπιτύχω κανένα ἄλλογο καὶ σοῦ τάξω ἀπὸ ὅσα τὸ πουλήσω νὰ δώσω τὰ μισὰ στήν Ἐκκλησίαν σου.

Ὁ Ἄγιος φαίνεται ὅτι εἰσήκουσε τῆς εὐχῆς του, διότι μετ' ὀλίγον ἕνας λαμπρὸς ἵππος ἐγένετο λεία τῆς ἐπιτηδειότητός του. Ἀρχίζει ὁμως τώρα μία πάλη μεταξὺ τῆς εὐσεβείας τοῦ ζωοκλέπτου καὶ τῆς ἀπληστίας του. — Διάβολε! σὰν πολλὰ εἶχε τάξει τοῦ Ἄγιου.

Ἐπὶ τέλους ὁμως κατώρθωσε νὰ εὕρῃ τρόπον συμβιβασμοῦ, καὶ ἕνα πρωτὶ παρουσιάζεται εἰς τὴν ζωαγορὰν μετὸν κλαπέντα ἵππον, φέροντα ὁμως προσδεδεμένον εἰς τὸν ἕνα τῶν ποδῶν του ἕνα πετεινόν· εἰς κάθε δὲ ἐρώτησιν ἀγοραστοῦ περὶ τῆς τιμῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἐπώλει τὸν ἵππον ἀπήντα στερεοτύπως:

— Τὸ ἄλλογο, ἀφέντη, ἔχει ἕνα κολλωνᾶτο μόνον· μὰ δὲν τὸ πουλῶ μοναχό. Τὸ πουλῶ μαζὺ μετὸν πετεινό, καὶ ὁ πετεινὸς κάνει ἕκατὸ κολλωνᾶτα.

Ἔτσι ἡ ὑποσχεθεῖσα ἀμοιβὴ τοῦ Ἄγιου περιορίζετο εἰς μισὸ κολλωνᾶτο.

Γελᾶτε, ἀδελφοί μου, καὶ ἔχετε δίκαιον. Καὶ ὁμως, ἂν στρέψωμεν γύρω μας τὴν προσοχήν, πόσας ἀντιλήψεις δὲν θὰ ἴδωμεν μὴ μακρονο-

μέγας και πολύ από την αντίληψιν του άπλοϊκού, αλλά πονηροῦ Ἑπτανήσιου ζωοκλέπτου.

Ἐπειτα ἀπό τὰ ἀνωτέρω εὐκολον εἶναι, νομίζω, νά κατανοηθῆ ὅτι ἡ ἀνάγκη τῶν συμβόλων δέν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξευρέσεως ἐνός ὑπερβατικοῦ τρόπου τινά ἀλφαβήτου, ἀλφαβήτου ὅμως τὸ ὁποῖον δέν εἶναι ἀφαιμένον εἰς τὴν ἀνθαίρετον ἐπινοητικότητα ἐκάστου, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον, ἐξ ἐναντίας, εἶναι ὑποτεταγμένον εἰς αὐστηροὺς και ἀκάμπτους κανόνας, ὡς θὰ ἴδωμεν.

Ἄλλ' ἡ Λερναία Ὑδρα τῆς ἀπλῆς διανοητικότητος μὲ τὰς ἀτελειώτους κεφαλὰς τῆς νέαν ἐδῶ θὰ μᾶς προβάλῃ ἀπορίαν.—Πολὺ καλά, θὰ μᾶς εἰπῆ· δέχομαι τὴν ἀνάγκην τῶν συμβόλων. Ἀλλὰ διατί, παραλλήλως πρὸς αὐτά, νὰ μὴ βαίνη και ἡ ἐξήγησίς των; Ποῖος θὰ ἐδέχετο νὰ κύπτῃ εὐλαβῶς τὴν κεφαλὴν πρὸ ἐνός πανίου καλουμένου **Σημαία**, ἐὰν συγχρόνως δέν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ σημαία αὐτὴ εἶναι τὸ σύμβολον τῆς Πατρίδος;

Διὰ τῆς ἀπορίας αὐτῆς εἰσερχόμεθα πλησίτιστοι εἰς τὴν ἀκανθωδέστεραν ὄψιν τοῦ ζητήματος, διότι μετ' αὐτῆς συνδέεται ἀρορήτως τὸ αἰώνιον πρόβλημα τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας. Ὅπωςδήποτε, ἄς προσπαθῆσωμεν νὰ προβῶμεν κατὰ μίαν τάξιν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι και ἐδῶ ἐπίσης θὰ δνηθῶμεν νὰ παρακάμψωμεν τὰς δυσχερείας χωρὶς νὰ ἐξωκεῖλωμεν εἰς μεταφυσικὰς θεωρίας, χωρὶς δηλαδὴ ν' ἀρθῶμεν εἰς ὕψη, μὲ τὰ ὁποῖα δέν εἶναι ὅλος ὁ κόσμος ἐξοικειωμένος διὰ καταλλήλου προπονήσεως.

Ὅλοι ἴσως γνωρίζετε, ἀδελφοί μου, ποῖοι ποταμοὶ μελάνης ἔχουν χυθῆ διὰ τὸ ζήτημα ἐὰν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος εἰς τὰς πράξεις του, ἐὰν φέρῃ τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών του, ἐὰν — μὲ ἄλλας λέξεις — τὸ αὐτεξούσιον, ἡ ἐλευθερία δηλαδὴ τῆς βουλήσεως ἢ, ἄλλως, ἠθικὴ ἐλευθερία καλουμένη, ὑπάρχει ὄντως ἢ εἶναι ἀπλοῦν πλάσμα τῆς φαντασίας. Γνωστὸν εἶναι ἀκόμη ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸ ἔχει διαιρέσει εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα ὄχι μόνον τοὺς φιλοσόφους, ἀλλὰ και τοὺς θεολόγους σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς θείας χάριτος. Καὶ τέλος γνωστὸν ἐπίσης εἶναι, ὅτι οἱ ἀποκρούοντες τὸ αὐτεξούσιον, ἂν δέν ἐθροιάμβευσαν ἔτι ὀριστικῶς, πρὸ πολλοῦ ὅμως ἔχουν καταφέρει δεινὰ κατὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν πλήγματα. Πρὸ πολλοῦ μάλιστα ὁ Σπινόζας ἐθεώρει τόσον ἀπροσμάχητως λελυμένον τὸ ζήτημα, ὥστε νὰ θεωρῆ σχεδὸν ἀνάξιον ἀπαντήσεως τὸ ἐπιχείρημα τοῦ σχολαστικοῦ φιλοσόφου Βουριδάνου, τὸ ὁποῖον ἔμεινε παροιμιῶδες ὑπὸ τὸ ὄνομα «ὁ ὄνος τοῦ Μπουριτιάν», ἀποτελέσαν μάλιστα εἰς τὰς ἡμέρας μας, νομίζω, και τὸν τίτλον κάποιας γαλλικῆς κωμωδίας. Ἐλεγεν ὁ Βουριδάνος: Ἐὰν ἓνας ὄνος, ἐξ ἴσου

πεινῶν καὶ διψῶν, εὐρεθῆναι αἰφνης ἔχων εἰς ἴσην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἓνα δεμάτιον ἀχύρου καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἓνα δοχεῖον νεροῦ, τί θὰ κάμῃ ; Ὁ διαταγμὸς τοῦ περὶ τοῦ ἀπὸ ποῦ νὰ πρωταρχί-σῃ θὰ τὸν καθηλώσῃ ἐκεῖ ἀκίνητον μεταξὺ φαγητοῦ καὶ ποιοῦ ; Τί δὲ θὰ εἴπωμεν ἂν πρόκηται περὶ ἀνθρώπου ;

Καὶ ὁ Σπινόζας ἠρκεῖτο ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὸ οὕτω τιθέμενον δίλημ-μα διὰ τῶν ἐξῆς ἐπὶ λέξει : « Ὡς πρὸς τὴν ἀντίρροσιν αὐτὴν, λέγω ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὅστις ἠθέλην εὐρεθῆναι εἰς τὴν ὑποτιθεμένην ἀμφίροσπον θέ-σιν (δηλαδὴ μὴ ἔχων καμμίαν ἄλλην ἀντίληψιν, παρὰ τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν, τὴν τροφήν καὶ τὸ ποτόν, τοποθετημένα εἰς ἴσην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν) θ' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν. Θὰ μ' ἐρωτή-σῃ τις ἴσως ἂν περὶ ἐνὸς τοιούτου ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ σκεφθῶμεν ὅτι εἶναι ὄχι μᾶλλον ἢ ἀνθρώπος. Εἰς αὐτὸ ἀπαντῶ ὅτι δὲν ἠξεύρω τίποτε, ὅπως δὲν ἠξεύρω τί πρέπει νὰ σκεφθῶμεν περὶ ἐκείνου ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύεται ἢ περὶ τῶν παιδίων, τῶν μωρῶν, τῶν παραφρο-νων κλπ. »

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν πρακτικῶν συνεπειῶν τοῦ, ἀπὸ τῆς ἀπό-ψεως δηλαδὴ τοῦ ποινικοῦ καταλογοσμοῦ τῶν πράξεων, τὸ ζήτημα δὲν παρουσιάζει πολλὴν σπουδαιότητα, διότι καὶ οἱ ἀποκρούοντες τὴν ἔλευ-θερίαν τῆς βουλήσεως εἶναι ἐπάνω κάτω σύμφωνοι, ἐκτὸς λεπτομερεια-κῶν ἀποχρώσεων, πρὸς τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποῖαν ἔδωκε κάποιος πα-λαιὸς φιλόσοφος, ὁπαδὸς τῆς μοιροδοξίας, εἰς τὸν κατὰ διαταγήν τοῦ, ἔνεκα κλοπῆς, μέλλοντα νὰ μαστιγωθῆναι δοῦλόν τοῦ :

— Τί φταίω ἐγὼ ἐπὶ τέλους ; διεμαρτύρητο ὁ δοῦλος τῆς μοίρας μου ἦταν νὰ κλέψω.

— Ναί, δυστυχησμένη, εἶπεν ὁ φιλόσοφος· ἀλλὰ καὶ τῆς μοίρας σου ἐπίσης εἶναι νὰ δαρῆς.

Ἀπὸ τῆς καθαρῶς ὁμως ἠθικῆς ἀπόψεως τὸ ζήτημα παρουσιάζει πολὺν μεγαλειότεραν σπουδαιότητα.

Δὲν θὰ εἰσέλθω εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ ζητήματος. Ἀρκοῦμαι μόνον νὰ προσθέσω ἓνα παράδειγμα, τὸ ὁποῖον δανείζομαι ἀπὸ τὸν γάλλον φυσιολόγον *Richet*, αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἐσχάτως ἐτιμήθη διὰ τοῦ βραβείου Νόμπελ.

ὑποθέσατε, λέγει οὗτος, ὅτι δύο ἀνθρώποι εἰσέρχονται εἰς τὸ Κα-ζῖνον τοῦ Μόντε Κάρλο, ἔχοντες ἕκαστος εἰς τὸ θυλάκιόν τοῦ ὡς μόνην περιουσίαν ἅνὰ ἓν εἰκοσόφραγκον καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ εἰκοσόφραγκον αὐτὸ



ἐξαορτᾶται νὰ φάγουν ἢ νὰ μὴ φάγουν τὴν ἐπομένην καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ οἰκογένειά των. Ὑπάρχει ὁμοῦς μεταξὺ τῶν δύο μία οὐσιώδης διαφορὰ· ὅτι ὁ μὲν ἕνας ἔχει παίξιμ' πολλάκις, ὁ δὲ ἄλλος ὄχι. Τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ὅτι ὁ μὲν πρῶτος θὰ παίξῃ, ὁ δὲ δεύτερος ὄχι. Διότι εἰς μὲν τοῦ πρῶτου τὴν φαντασίαν θὰ κυριαρχήσῃ ἐντονωτέρα ἢ εἰκῶν τοῦ κέρδους μᾶλλον ἢ τῆς ἀπωλείας, εἰς δὲ τοῦ δευτέρου ἢ εἰκῶν τῆς ἀπωλείας μᾶλλον ἢ τοῦ κέρδους.

Εἰς τὸ παράδειγμα αὐτὸ θὰ προσθέσω ὅτι καὶ ὁ ἐν ὑπνωτιστικῇ καταστάσει ὑποβαλλόμενος ὅπως ἐκτέλεσῃ κατὰ τὴν ἐργήγορσιν προᾶξιν τινά, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀδιάφορον, ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὴν ὑποβληθεῖσαν προᾶξιν ἐξετέλεσεν αὐτοπροαιρέτως, δηλαδὴ ἐξ ἐλευθέρου θελήσεως.

Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχουν τὰ τῆς διαμάχης ταύτης, ἐνδιαφέρον θὰ ἦτο νὰ μάθωμεν τί θὰ ἔλεγεν ἕνας ἀληθινὸς μύστης τοῦ τεκτονισμοῦ ἐρωτώμενος ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Διὰ νὰ εἴμεθα μάλιστα εὐκρινέστεροι παρατηρούμεν τὴν μέσσην μεταξὺ τῶν δύο ἀντιθέσεων γνώμην, μὴ ἔχουσαν ἄλλως φιλοσοφικὴν τινα ἀξίαν, δεχομένην δὲ μέσον τινα βαθμὸν ἐλευθερίας.

Ἀποτεινόμενος λοιπὸν ὁ ὑποθετικὸς αὐτὸς ἀληθὴς μύστης εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη, θὰ ἔλεγεν: Ἔχετε καὶ οἱ δύο δίκαιον· ὁ ἄνθρωπος γενικῶς εἶναι ἔρμαιον τῆς μοίρας, τοῦ τυχαίου, τῆς ἀνάγκης· αἰρούμενος ὁμοῦς διὰ τῆς μνήσεως εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας, καθίσταται ἐλεύθερος.

Ἄλλὰ λέγοντες μύησιν, ἐννοοῦμεν τάχα τὴν ἐπίδειξιν ὀλίγων συμβόλων καὶ τὴν ἀπόδοσιν μιᾶς οἰασθήποτε ἐννοίας εἰς αὐτά;

Αὐτὸ θὰ προσπαθῆσω νὰ ἐξηγήσω, ἀπαντῶν τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἀνωτέρω τεθεῖσαν ἀπορίαν: διατὶ παραλλήλως πρὸς τὰ σύμβολα νὰ μὴ ἐξηγητῆται καὶ ἡ ὕπ' αὐτὰ καλυπτομένη ἐννοία.

Εἶπομεν ἤδη ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἐξέυρσις καὶ χρῆσις τῶν συμβόλων δὲν εἶναι ἀφειμένα εἰς τὴν φαντασίαν ἢ τὴν αὐθαιρεσίαν καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας ὑπάγονται εἰς ἀτέγκτους νόμους, πηγάζοντες ἀπὸ ὅ,τι βαθύτερον ἔχει ἡ ἀνθρωπίνη νόησις καὶ ἀπὸ ὅ,τι ἐσωτερικώτερον παρουσιάζουν εἰς αὐτὴν αὐτὰ ταῦτα τὰ πράγματα· ὑπενθυμίζω μάλιστα ὅτι ὁ Πλάτων φροντίζει ν' ἀποκλείσῃ ἐκ τῆς Πολιτείας του τοὺς ποιητὰς, καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ὑποθέτω ποῦ ἔχουν συνήθως εἰς τὰς εἰκονικὰς τῶν ἐκφράσεις, ἐνῶ ἀληθινὸς συμβολισμὸς ἀπαιτεῖ ψαλιδωμένα τὰ περὶ τῆς φαντασίας, ὅταν μάλιστα δὲν βοηθεῖ-

ται ἀπὸ φυσικὴν μεγαλοφυΐαν, ἣ ὁποία ἐνίοτε μαντεύει καὶ συμπίπτει ἐνστίκτως πρὸς τὴν ἀκρίβειαν.

Πρῶτος λοιπὸν τοιοῦτος καὶ θεμελιώδης κανὼν εἶνε ἡ ἀναλογία, ἀποτελοῦσα εἶδος συγχωνεύσεως τῶν δύο τῆς λογικῆς τρόπων, τῆς συνθέσεως καὶ τῆς ἀναλύσεως, εἰς ἓνα. Ἡ ἀναλογία αὕτη διατυπώται εἰς ἓνα ἑλληνικὸν χειρόγραφον τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς διὰ τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἀπλουσιῶτων λέξεων: «Ἄνω τὰ οὐράνια, κάτω τὰ γήινα». Ἡ ἔκφρασις, μεταφραζομένη εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν δι' ὄλους, σημαίνει ὅτι μεταξὺ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἠθικοῦ ἢ νοητοῦ κόσμου ὑπάρχει ἀναλογία.

Ἄλλ' ἐδῶ ἐγείρεται ἓνας πρῶτος σκόπελος· ὅτι ὑπάρχει φόβος συγχύσεως τῆς ἀναλογίας πρὸς τὴν ὁμοιότητα.

Ἄς πάρωμεν ἓνα ἐκ τῶν ἀπλουσιῶτων συμβόλων ποῦ εὐρίσκονται γύρω μας διὰ τὰ ἐξηγηθῶμεν σαφέστερα. Ὅλοι βλέπομεν ὑπεράνω τοῦ ἀδελφοῦ Σεβασμίου ἓνα ὀφθαλμὸν ἐντὸς τριγώνου, σύμβολον τὸ ὅποιον ὑπάρχει εἰς πολλὰς Ἐκκλησίας. Ὅλοι ἀναμφιβόλως γνωρίζομεν ὅτι τὸ σύμβολον αὐτὸ σημαίνει τὸν ὑπέροχον νοῦν. Μεταξὺ νοῦ καὶ ὀφθαλμοῦ ὁμοιότης δὲν ὑπάρχει καμμία ὑπάρχει ὅμως ἀναλογία. Διὰ τὰ ἐπινοήσωμεν τοῦτο ἃς ἴδωμεν τι συμβαίνει εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον. Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ κάτοπτρον ὄλων τῶν ἐντόνων ψυχικῶν καταστάσεων. Τὸ μῖσος, ἡ στοργή, ὁ φόβος, ἡ μαγία, ὁ φθόνος ἀντανακλῶνται εἰς τὸν ὀφθαλμόν. Ὅμιλοῦμεν ἀκόμη περὶ ὀφθαλμῶν πονηρῶν, ἐξέστητων, ὑπούλων, ἡλιθίων. Ἀκόμη περισσότερον: ὁ ἰατρός, ἐὰν ὑποπιπέται ἓνα ἐγκεφαλικὸν νόσημα, ἓνα ἐγκεφαλικὸν τύφον λ. χ. εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς θὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του, καὶ ἂν ἐκεῖ εὔρη καμμίαν ἀνωμαλίαν, μίαν ἀνώμαλον αἴφνης διαστολὴν τῆς κόρης, θὰ συμπεράσῃ ὅτι πρόκειται περὶ ἐγκεφαλικοῦ νοσήματος. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν δύο αὐτῶν πραγμάτων, νοῦ καὶ ὀφθαλμοῦ, ὑπάρχει πλήρης ἀναλογία, ἀφοῦ αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἑνὸς ἔχουν τὸν ἀντίκτυπὸν των ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἀκριβῶς ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν, ὅπου ἡ μεταβολὴ τῆς τιμῆς τοῦ ἑνὸς τῶν ὄρων συνεπάγεται ἀναγκαίως τὴν μεταβολὴν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἄλλου.

Εἰς τὸ παράδειγμα ποῦ ἀνέφερα ἠθέλησα πρὸ παντὸς τὰ παρονομάσω τὴν ἀναλογίαν ὑπὸ τὴν ἀπλουσιῶταν αὐτῆς μορφήν. Ἡ τοιαύτη ὅμως ἀπλοϊκὴ τρόπον τινα παράστασις τῆς ἀναλογίας εἶνε ἐνδεχόμενον—βέβαιον θὰ ἔλεγα—τὰ γείνη ἀφορμὴ μιᾶς οἰκτροτάτης πλάνης· τὰ νομισθῆ δηλαδὴ ὅτι ἡ ἀναλογία συνίσταται εἰς τὴν κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον εὐτυχή ἐξεύρεσιν μεταφορῶν; πρᾶγμα τὸ ὅποιον θὰ ἦτο μὲν βε-

βαίως ἀρκετὰ σημαντικὸν δι' ἓνα ποιητὴν ἢ λογοτέχνην, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶχε πολὺ μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς σκέψεως. Λοιπὸν ὅχι σκοπὸς τῆς ἀναλογίας καὶ ἐνταῦθα εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ τῆς ἀριθμητικῆς ἀναλογίας, δηλαδὴ ἢ ἐκ γνωστῶν ὄρων ἀφόρμησις πρὸς ἐξεύρεσιν ἐνὸς ἀγνώστου.

Διὰ τὰ ἐννοήσωμεν τελείως τοῦτο, ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα μας. Ὁ ὀφθαλμὸς, τὸν ὁποῖον ἐδέχθημεν ὡς διατελοῦντα ἐν ἀναλογικῇ σχέσει πρὸς τὸν νοῦν, εἶνε ἀπλοῦν ὄργανον. Ὁ ὀφθαλμὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν βλέπει. Βλέπει μόνον ἐφ' ὅσον τὰ ἀντικείμενα εἶναι ὄρατά, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ φωτίζονται. Μεταξὺ λοιπὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὡς ὄργανου, καὶ τῶν ἀντικειμένων χρειάζεται ἓνας διάμεσος παράγων, τὸ φῶς. Διὰ τὰ εἶναι λοιπὸν ἀληθῆς ἢ ἀναλογία τὴν ὁποίαν ἐθέσαμεν μεταξὺ ὀφθαλμοῦ καὶ νοῦ, πρέπει ἀπαραιτήτως τὰ ὑπάρχη καὶ διὰ τὸν νοῦν ἓνας διάμεσος παράγων, ὁ ὁποῖος τὰ εἶναι διὰ τὸν νοῦν ὅ,τι τὸ φῶς διὰ τὸν ὀφθαλμόν. Ποῖος εἶναι ὁ ἀγνώστος αὐτὸς X, ἢ—μὲ ἄλλας λέξεις—τί εἶναι ἐκείνο ποῦ φωτίζει τὰ ἀντικείμενα τῆς νοήσεως ὅπως τὸ φῶς φωτίζει τὰ ἀντικείμενα τῆς ὁράσεως; Δὲν εἶναι ἀνάγκη τὰ εἶναι κανεὶς φιλόσοφος διὰ τὴν ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτό. Ἡ ἀλήθεια εἶναι διὰ τὸν νοῦν ὅ,τι τὸ φῶς διὰ τὸν ὀφθαλμόν. Ἀμφότερα ἀποκαλύπτουν τὴν πραγματικότητα, τὸ μὲν φῶς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ δὲ ἀλήθεια εἰς τὴν νόησιν. Ἐφθάσαμεν τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ἀγνώστου, συγχρόνως δὲ εἰς μίαν νέαν ἀναλογικὴν σχέσιν ὑφισταμένην μεταξὺ φωτός καὶ ἀληθείας.

Ἄλλ' ἐδῶ δεύτερος ἐγείρεται σκόπελος. Τὸ αὐτὸ σύμβολον εἶναι δυνατὸν, ἀναλόγως τῆς ἀντιστοιχίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει, ἄλλοτε ἄλλην τὰ ἔχη σημασίαν. Οὕτω, διὰ τὰ ἐξακολουθήσω μεταχειριζόμενος τὸ αὐτὸ ἀπλοῦν παράδειγμα, τὸ φῶς δύναται τὰ εἶναι καὶ ἡ ἀλήθεια ἢ φωτίζουσα τὸν νοῦν, ἀλλὰ δύναται τὰ εἶναι καὶ ἡ ἀγάπη ἢ θεομαίνουσα τὴν καρδίαν.

Δὲν θὰ προχωρήσω περισσότερον εἰς τὰς διαφόρους ἀναλογίας εἰς τὰς ὁποίας δύναται τὰ προσαρμοσθῆ τὸ φῶς, εἴτε ὡς φῶς ἐν γένει, εἴτε ὡς ἥλιος, ὡς σελήνη κλπ., διότι τὰ πράγματα θὰ καθίσταντο ἀμέσως ἀπὸ τοῦδε πολυπλοκώτερα. Ὁ Πλάτων, ἄλλως, εἰς τὴν **Πολιτείαν** του ἀρύεται ἐκ τῶν ἀναλογιῶν αὐτῶν τοῦ φωτός ἀριστοτεχνικὰς ἀληθῶς εἰκόνας καὶ μεταφοράς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἢ μεγαλειωδῶς ζωντανὴ καὶ συναρπαστικὴ παραβολὴ τοῦ σπηλαίου, ἢ ὅποια εἶναι ἀρκετὰ γνωστὴ. Δι' ἡμᾶς, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀρκεῖ μόνον ἢ ὑπόμνησις ὅτι κατὰ

τὴν Παλαιὰν Διαθήκην τὸ μὲν φῶς ἐγένετο τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Δημιουργίας, ἐνῶ ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ἐγένοντο τὴν τρίτην.

Ἄλλ' ἢ δυσκολία δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ἐνίοτε πλείονα σύμβολα συνοψίζονται εἰς ἓν καὶ μόνον. Τοιοῦτον λ. χ. εἶναι ἡ Σφίγξ, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν ἐξ ἴσου εἰς τὴν Αἴγυπτον ὅπως καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν μῦθον τοῦ Οἰδίποδος· τὴν ὁποίαν μάλιστα εὐρίσκομεν ἀναλελυμένως εἰς τὰ ἰδιαίτερα σύμβολα ποῦ διακρίνουν ἓνα ἕκαστον τῶν τεσσάρων Ἐδαγγελιστῶν.

Καὶ ἕως τώρα μὲν περιορίσθημεν εἰς ἀναλογίας ἐκ δύο ὄρων. Καθεὶς ὅμως δύναται νὰ φαντασθῇ ποῖον ἀπροσμέτρητον βάθος ἀνοίγεται ἐνώπιόν μας, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀναλογία δυνατὸν νὰ ἐκτείνεται εἰς πλειοτέρους, εἰς δέκα, καὶ πλέον ἀκόμη, ὄρους.

Καὶ ἐν τούτοις ἢ δυσκολία δὲν σταματᾷ οὐτ' ἐδῶ· διότι μὴ λησμονῶμεν ὅτι εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὰ εἰκονικὰ σύμβολα.

Ἐὰν τώρα ἀπὸ τούτων ἀρθῶμεν εἰς τὰ καθαρώς μαθηματικὰ σύμβολα, εἰς τὰ γεωμετρικὰ σύμβολα καὶ πρὸ πάντων τοὺς ἀριθμούς, ἀποκαλύπτοντας κατὰ πλεον τῆς ἀναλογίας καὶ δυναμένους νὰ χρησιμεύσουν εἰς ἔλεγχον τῆς ἀκριβείας τῆς, αἱ δυσχέρειαι καθίστανται ἀνυπερβλήτοι διὰ τὴν ἄπλην διανόησιν, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ μένη πάντοτε ἀκατάληπτον διατὶ λ.χ. ὁ Πυθαγόρας, εὐρῶν τὴν λύσιν τῆς ὀνομασθείσης ἑκατόμβης, τοῦ γνωστοῦ ἀπλουσιᾶτον προβλήματος τῆς γεωμετρίας, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ τετράγωνον τῆς ὑποτείνουσας παντὸς ὀρθογωνίου τριγώνου ἰσοῦται πρὸς τὰ τετράγωνα τῶν δύο ἄλλων αὐτοῦ πλευρῶν, ἐθυσίασεν ἑκατὸν βοῦς, ἐξ οὗ καὶ τὸ πρόβλημα ὀνομάσθη ἑκατόμβη.

Θὰ ἐννοήσωμεν τώρα διατὶ οἱ μεγάλοι μύθοι, ὅπως ὁ Πυθαγόρας λ. χ., οὐδέποτε ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τὰ μυστικά των. Θὰ ἐννοήσωμεν διατὶ ὁ Σωκράτης, ἀνατρέπων τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν ἄλλων, αὐτὸς ἀπέφηνε νὰ δώσῃ ἰδίαν ἐξήγησιν, ἀρκούμενος συνήθως νὰ ἐκμαιεύῃ, ὅπως ἔλεγε, τὴν σκέψιν τῶν ἄλλων. Θὰ ἐννοήσωμεν διατὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, τρέμων μήπως καμμία χεὶρ βέβηλος ἀλλοιώσῃ, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, τὴν ὀπτασίαν του, κλείει τὴν Ἀποκάλυψιν του διὰ τῶν ἐξῆς : « Ἐάν τις ἐπιθῇ πρὸς ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις ἀφαιρῇ ἀπὸ τῶν λόγων βίβλου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφαιρήσῃ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ βίβλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν βιβλίῳ τούτῳ ». Θὰ ἐννοήσωμεν τέλος διατὶ ὁ Χριστὸς, πιεζόμενος δι' ἐρωτήσεων ὑπὸ τῶν μαθητῶν του, λέγει : « Ἐυ πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάσαι ἄρτι ». Ἄν δὲ μαθηταί, ἔχοντες διδάσκαλον καὶ ποδηγέτην τὴν ὑπερτάτην Ἀγιότητα, δὲν ἠδύναντο βα-

στάσαι, πῶς νὰ βαστάσωμεν ἡμεῖς, ἀφειμένοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς ἰδίας μας δυνάμεις;

Μήπως, ἄλλως, μία οἰαδήποτε ἀπόπειρα ἐρμηνείας ὡς μόνον ἀποτελεσμα δύναται νὰ ἔχῃ τὴν μὴ κατανόησιν; Ποίους κινδύνους παραπληρώσεως ἐγκρούπει τὸ προᾶγμα δεικνύει τὸ γεγονός, ὅτι ὅλοι οἱ μεγάλοι μύσται ἀποφεύγουν τοιαύτας ἀποπείρας. Ὁ Πυθαγόρας μάλιστα οὔτε ἐρώτησιν ἀπλὴν ἐξηγήσεως ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς μαθητάς του ἐπὶ μακρὸν διάστημα χρόνου.

Ἡ ἔξω τῆς μνήσεως ἔρευνα, εὐρεθεῖσα πρὸ τοιούτων ἀκατανοήτων γρίφων, μὴ κατέχουσα δὲ τὰς κλεῖδας ὅπως ὠδηγηθῆ εἰς κάποιαν ἀληθεστέραν ὁπωσδήποτε ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, ἄλλοτε μὲν ἤχθη εἰς ἐσφαλμένα συμπεράσματα ἢ ἐχλεύασε τὰ σύμβολα, ἄλλοτε δὲ ὑπετάχθη δουρικῶς εἰς αὐτὰ, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τὴν σημασίαν των.

Οὕτω λ. χ. ἐθεωρήθη ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐλάτρευον ὡς θεότηας διάφορα ζῶα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ βοῦς (ιερός Ἄπις). Κατὰ ὅμοιον τρόπον καὶ ὁ σημερινὸς χριστιανὸς θὰ ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῆ ὅτι λατρεύει ὡς θεότητα τὴν περιστερὰν, διὰ τῆς ὁποίας συμβολίζεται εἰς ὅλας τὰς εἰκόνας τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ Βολταῖρος ἐξ ἄλλου, ὁ μεγαλοφυῆς αὐτὸς ἀνόητος, μαθὼν ἐκ τύχης μίαν ἡμέραν ὅτι **Χερουῦβ** καὶ **Χερουβείμ** σημαίνουν ἐβραϊστὶ βοῦς καὶ μόσχος, ἐξάπελυσεν κατὰ τῶν δύο αὐτῶν λέξεων ὅλα τῆς ἀτελειώτου εἰς εἰρωνίαν φαρέτρας του τὰ βέλη. Ὡς πρὸς τὴν δουρικὴν ὑποταγὴν, ἢ ἀρκεσθῶ εἰς ἓνα μόνον παράδειγμα. Ἡ γλαυξ ἀπέμεινε τὸ σύμβολον τῆς παιδείας, τῆς ἐπιστήμης, τῆς μαθήσεως, δηλαδή τῆς θύραθεν, ὅπως συνήθως λέγεται, εἰσκομιζομένης γνώσεως. Τὸ ὄρνεον αὐτό, τυφλούμενον τελείως εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἶναι ἠναγκασμένον νὰ ζητήσῃ τὴν τροφήν του εἰς τὸ ἀμυδρὸν φέγγος τῆς νυκτός, ὅποτε μόνον ἠμπορεῖ νὰ βλέπῃ. Ἀπαράλλακτα ἢ θύραθεν γνῶσις, τυφλὴ εἰς τὸν ἡλίον τῆς Ἀληθείας, ἀναζητεῖ αὐτὴν εἰς τὸ φέγγος τῆς ἀπλῆς διανοήσεως.

Ἐλπίζω ἐξ ὅσων εἶπομεν, ἀδελφοί μου, νὰ ἔγινε τελείως καταληπτόν τοῦτο ὅτι ἡ διανόησις, ζητοῦσα πλήρη καὶ σαφῆ ἐρμηνείαν τῶν συμβόλων, ζητεῖ κάτι ἀδύνατον. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Τεκτονισμὸς, κατὰ τὰς μνήσεις, ἀρκεῖται εἰς μίαν ἐξωτερικὴν τρόπον τινὰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἀβλαβῆ ἐξήγησιν. Οὕτω λ. χ. μνοῦμενοι ὀρκιζόμεθα ἐπὶ τοῦ γνώμονος καὶ τοῦ διαβήτου ὡς συμβόλων τιμῆς, μανθάνομεν ὅτι τὸ ξίφος συμβολίζει τὴν ἀξιοπρέπειαν, ὅτι ὁ θόρυβος τῆς πρώτης περιουσίας συμβολίζει τὰ πάθη κλπ. Ἡ τοιαύτη ὁμῶς ἀπλοποίησις τῶν πραγμάτων, καίτοι ἀβλαβὴς αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, καὶ με-

λιστα ἀναγκαία, ὡς ἀποτελοῦσα τὰ πρῶτα ψεῦδη τῆς ἀναλογίας, εἶναι δυνατόν—καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ συνήθως συμβαῖνον—να ἔχη ἓνα ὀλέθριον ἀποτέλεσμα. Ἡ Σφίγξ παύει πλέον νὰ θέτη πρὸ ἡμῶν τὸ αἰώνιον αἴνιγμά της· φονεύεται κρημνιζομένη καὶ ὁ ἐπίδοξος μύστης, ὁ Οἰδίπους τοῦ μύθου, ὅστις ἐνόμισεν ὅτι ἔλυσεν τὸ αἴνιγμα μὲ τὴν ἀπλοϊκὴν ἐξήγησίν του, ἀντὶ νὰ δαμάσῃ τὴν Σρίγγα καὶ νὰ εἰσέλθῃ θριαμβευτῆς ἐπ' αὐτῆς, πειθηρίας πλέον, εἰς τὰς Θήβας, ἄγεται μοιραίως εἰς τὰς ἀνοσιότητας τῆς ἀτελοῦς γνώσεως καὶ εἰς τὴν τελικὴν τύφλωσιν.

Καὶ τώρα ἐγείρεται ἡ τελευταία ἀπορία. Τότε λοιπὸν τί σκοπὸν ἔχει ἡ μῆσις;

Ἀπαντῶμεν: Διὰ τῆς μήσεως ἐπιδιώκεται ὄχι τὸ μανθάνειν, ἀλλὰ τὸ γίγνεσθαι ἢ, ἀπλούστερον, ἐπιδιώκεται τὸ γινώσκειν διὰ τοῦ γίγνεσθαι ἢ, ἀκριβέστερον ἀκόμη, ἐπιδιώκεται ὁ συνταυτισμὸς τοῦ γινώσκειν καὶ τοῦ γίγνεσθαι. Εἰς τὴν γλῶσσαν μας ἄλλως τὰ δύο αὐτὰ ρήματα φαίνονται ἀποσπασθέντα ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης· ἀγνοῶ ὅμως ἂν καὶ γλωσσολογικῶς μία τοιαύτη ἀντίληψις ἀποδεικνύεται ἀκριβής.

Ἄλλ' ἄς ἐξηγηθῶμεν σαφέστερα.

Εἰς αὐτὴν τὴν φιλοσοφίαν ἤδη παρατηροῦμεν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅτι ὁ φιλόσοφος ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἐκεῖνο ποῦ ἐπρόσβενε. Ὁ κυνικὸς φιλόσοφος ἦτο κυνικός, ὁ στωϊκὸς στωϊκός, ὁ ἐπικούρειος ἐπικούρειος. Καὶ ὑπενόητο ὅτι, ἂν μέχρις ἐνὸς σημείου θὰ ἦτο ὁπωσδήποτε καταληπτός καὶ τότε κάποιος διχασμὸς μεταξὺ δοξασίας καὶ πράξεως, πάντως ὅμως ὁ τοιοῦτος διχασμὸς δὲν θὰ ἦτο νοητὸς φθάνων μέχρι τῆς τελείας ἐκείνης ἀντιθέσεως μεταξὺ λόγων καὶ ἔργων, τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζει κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὡς φιλόσοφος ὁ Σοπενάουερ λ. γ., ὁ ὁποῖος, διδάσκων τὴν ἀπαισιοδοξίαν, τὸν αὐτοεξαφρασιμόν, τὴν τελείαν ἀπάρησιν τῶν ἐγκοσμίων καὶ τὸν ἀσκητισμόν, ὁ ἴδιος ἐν τούτοις, ὄχι μόνον οὐδεμίαν παρημέλει ἐγκόσμιον ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ ἔφθανεν εἰς τὰ ἀκρότατα ὅρια τῆς κενοδοξίας, τοῦ τύφου καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τὰ ὁποῖα ὡς φιλόσοφος κατεδίκαζεν.

Ἄν ἐν τούτοις διὰ τὴν φιλοσοφίαν εἶνε μέχρις ἐνὸς σημείου καὶ νοητὸς καὶ ἀναπόφευκτος μάλιστα ἀπολύτως ὁ τοιοῦτος διχασμὸς καὶ ἐπομένως εὐλογος ὑπὸ τινα ἔποψιν ἢ δικαιολογία τοῦ Σοπενάουερ, λέγοντος, ὅτι, διὰ νὰ φιλοτεχνήσῃ τις ἓνα Ἐρμῆν τοῦ Πραξιτέλους, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε ὁ ἴδιος Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, διὰ τὴν ἀληθινὴν ὁμῶς μῆσιν—καὶ τονίζω τὸ ἐπίθετον ἀληθινὴν—ἓνας τοιοῦτος διχασμὸς ἀποτελεῖ ἀναίρεσιν αὐτῆς τῆς ὑποστάσεώς της· θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐπεζήτει τις νὰ καταστήσῃ ἓνα ἄνθρωπον χημικὸν διὰ τῆς ἀπλῆς ἐπιδεί-

ξεως τῶν ὀργάνων τῆς χημείας, ἢ καὶ μιᾶς, ἔστω, οἰασθήποτε ἐξηγήσεως τοῦ σκοποῦ αὐτῶν.

Ἄλλὰ διὰ νὰ ἐννοηθῇ τι θέλομεν νὰ εἴπωμεν διὰ τοῦ ὄρου **γίγνεσθαι** καὶ ποῖος κυρίως ὁ δρόμος ὁ ἄγων πρὸς τὸ γίγνεσθαι αὐτό, δι' οὗ καὶ μόνον εἶναι δυνατόν νὰ προβιβασθῇ τις εἰς γνῶσιν, ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῇ ὅσα τὸ δυνατόν πληρέστερον ὁ κυριώτερος τοῦ Τεκτονισμοῦ συμβολισμός, ὁ ἀποτελῶν τὸ ἄλφα, ἀλλὰ καὶ τὸ ὠμέγα ἴσως τῆς τεκτονικῆς, ὡς καὶ πάσης ἄλλης, μνήσεως, ὁ **σκοτεινὸς θάλαμος**.

Αἰσθάνομαι ὁμως, ἀδελφοί μου, ὅτι ὑπέβαλα ἤδη εἰς δεινὴν δοκιμασίαν καὶ τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν προσοχὴν σας. Ὡς μόνον δικαιολογίαν τῆς καταχρῆσεώς μου αὐτῆς ἔχω ὅτι δὲν προβάλλω ἐνώπιον σας μὲ τὴν ἀξίωσιν μύστων ἐρχομένου ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων. Οὐδὲ πᾶν ἀξίωσιν μονοφθάλμου, ἀναλαμβάνοντος νὰ ὀδηγήσῃ τυφλοὺς, προβάλλω. Τυφλὸς ἐγὼ ὁ ἴδιος, θὰ εἶχα νὰ διδαχθῶ ἀπὸ πολλοὺς ἴσως ἐξ ἡμῶν. Ἡθέλησα μόνον νὰ κεντήσω τὴν περιέργειαν τῶν ὀπωσδήποτε ἀπειροτέρων ἐκ τῶν ἀδελφῶν μου καὶ νὰ προκαλέσω τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὰ περιφρονημένα αὐτὰ σύμβολα, τὰ ὁποῖα πολλοὶ τείνουν νὰ χαρακτηρίσουν ὡς ἀπηροχαιωμένους τύπους· καὶ πρὸς τοῦτο ἐδέησε νὰ κοπιᾶσω καὶ νὰ μακρολογήσω περισσότερο ἴσως τοῦ πρέποντος, καταχρῶμενος τῆς ὑπομονῆς σας χάριν τῆς σαφηνείας. Ἡθέλησα ἀκόμη νὰ καταστήσω ἀντιληπτὸν ὅτι τὸ τεκτονικὸν οἰκοδόμημα δὲν εἶνε τυχαῖόν τι ἢ ἀνθαίρετον κατασκευάσμα καὶ ὅτι ἐπομένως ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ παραδώσωμεν ἀλώβητα εἰς τοὺς ἄλλους τὰ σύμβολα αὐτὰ, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν τὰ ἐννοοῦμεν. Ἡθέλησα τέλος καὶ προπαντὸς νὰ δείξω τὴν ἀληθινὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ γείνη ἀνάγκη ἴσως νὰ προσανατολισθῇ ὁ καθόλου Τεκτονισμὸς καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν—ἄς τὸ ὁμολογήσωμεν, ἀδελφοί μου—δὲν δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι εἶνε ἀκριβῶς προσανατολισμένος.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ εὐμένεια καὶ ἡ ἐπιείκεια, μὲ τὴν ὁποίαν μὲ παρηκολουθήσατε ἕως ἐδῶ, δὲν ἐξητλήθη τελείως, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ὡς συνέχειαν μίαν δευτέραν ὁμιλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καλεῖσθε διὰ τὴν ἐρχομένην Τετάρτην καὶ τῆς ὁποίας ἀντικείμενον θὰ εἶνε ὁ σκοτεινὸς θάλαμος, ἀποτελῶν ἄλλως ἓνα ἀπὸ τοὺς πλέον εὐκόλους εἰς πλήρη ἐρμηνείαν καὶ κατανοήσιν συμβολισμούς.

N. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΕΡΓΑ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ

**ΗΡΩΪΚΗ ΤΟΛΜΗ ΔΙΑΣΩΖΟΥΣΑ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΝΤΑΣ**

Ἡ καθιέρωσις τοῦ παρόντος εἰδικοῦ κεφαλαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἔργα ἀρετῆς καὶ ἀγάπης» ἐμφανίζει θεδαίως πρωτοτυπίαν τινὰ δημοσιογραφικὴν, ἐξόχως ἐναρμονιζομένην πρὸς τεκτονικὸν δημοσιογραφικὸν ὄργανον, ἐν τούτοις ἢ ἀναγραφῇ ἀναλόγων ἀγγελμάτων, οἷα θὰ ἤδύνατο νὰ ἀποτελῶσι τὴν ὕλην τοιοῦτου παρεμφεροῦς κεφαλαίου, εὑρηται κατεσπαρμένη ἐκάστοτε εἰς τὰς σελίδας τῶν διαφόρων ἐν πάσῃ γλώσσῃ τεκτονικῶν περιοδικῶν, ἐξ ὧν ὁ ἡμέτερος γλωσσομαθῆς συνεργάτης ἀδ. Δ. Π. Καλογερόπουλος μεταφέρει ἐνίοτε ὑποδειγματικὰς τεκτονικὰς πράξεις εἰς τὸ ἐπιστέφον τὴν ὕλην τοῦ «Πυθαγόρου» τελευταῖον κεφάλαιον τῶν Εἰδήσεων ἐκ τοῦ Παγκοσμίου Τεκτονισμοῦ. Οὕτως ἀνεγράφη εἰς τὸ τεύχος παρελθόντος μηνὸς Μαΐου (σ 893) ὅτι ἐν Βάσιγκτιον ἀδελφὸς ἀνήκων εἰς τὴν Ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀμερικανικῆς πρωτεύουσας καὶ ὀνομαζόμενος Ἰωάννης Τζένικινς, ριψοκινδυνεύσας κατ' ἐπανάληψιν ἐν ὄρῃ πυρκαϊᾶς διέσωσεν ἀνθρώπους ἐκ τῶν φλογῶν τοῦ πυρὸς καὶ ὅτι τὰ Τεκτονικὰ ἔργαστήρια, εἰς ἃ οὗτος ἀνήκει, σεμνύονται διὰ τοιοῦτον ἀδελφόν. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς εἰδήσεως ταύτης ἀνεμνήσθη λησμονημένης πράξεως περιφανοῦς διὰ τὴν τεκμαιρομένην αὐταπάρνησιν καὶ τόλμην, φιλτ. ἀδ. οὗτινος γνωστὰί μὲν τυγχάνουσιν αἱ πειρασμοῦσαι αὐτὸν τεκτονικαὶ ἀρεταί, ἄγνωστος ὅμως ἢ τηλικαύτη εὐτολμία καὶ κολμδητικὴ δεξιότης. Ἀλλὰ παρορμώμενος ἐκ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ προσπαθείας τοῦ Ἀμερικανικοῦ περιοδικοῦ ὅπως ἐξάρῃ τὴν γεναιόφρονα πράξιν τοῦ Ἀμερικανοῦ ἀδελφοῦ ἐνεργοῦντος ἄλλως ἐν τῇ κύκλῳ τῶν ὑπηρεσιακῶν αὐτοῦ καθηκόντων δὲν ἤρκεσθην εἰς τὴν ἀπλὴν ἀνάμνησιν, ἀνέτρεξα εἰς τὸ Ἐπίσημον Δελτίον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἀνεύρον σχετικὴν ἀπόφασιν περὶ τῆς ἀπονομῆς **Ἑπταίνου**, εἰς τὸν τότε Ἀντισυνταγματάρχην τῆς Ἐπιμελητείας Παναγιώτην Πετρίτην καὶ ἀνευ σχολίων περιττευόντων ἀντιγράψω ἐκ τοῦ κειμένου τὸ διὰ τῆς ἐπισήμου ἀλληλογραφίας βεβαιούμενον καὶ ὡς ἔπεται ἐκτιθέμενον ἱστορικόν . . .

« . . . ὅτι ὁ Ἀντισυνταγματάρχης τῆς Ἐπιμελητείας Πετρίτης Παναγιώτης τὴν 5ην Ἰουλίου 1917 ἐν **Ευλοκάστρω**, ῥιφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σοβαρώτατα κινδυνεύσας ἔσωσεν ἐκ βεβαίου θανάτου τρεῖς γυναῖκας, τὰς Ἀνθούλαν Δεωνίδου Χαλκιᾶ, Ἀθανασίαν Δεωνίδου Χαλκιᾶ καὶ Ἑλένην Κωνσταντίνου Μπουνάτσου, αἵτινες ἐνηγκαλισμέναι ἐπνίγοντο. ὅτι οὐδεὶς ἕτερος τῶν παρερεθέντων εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην, ἐτόλμησε νὰ διακινδυνέσῃ καὶ ὅτι σπανίως παρουσιάζεται ἡ διάσωσις συλλήβδην τριῶν ἀτόμων πνιγομένων παρ' ἑνὸς καὶ μόνον. . . . »



## ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ ΣΚΕΨΕΩΝ ΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ

ἽΟ «Πυθαγόρας» ἐπισκοπῶν καὶ ὑποθάλπων κατὰ δύναμιν τὸν πανταχόθεν ὑπεγειρόμενον καὶ ὑποφώσκοντα ὄργανον πρὸς καθολικὴν πρόοδον τῆς παρ' ἡμῖν Ἑλευθέρας Τεκτονικῆς καὶ ἀθόρυβον ἐπίτευξιν τῶν πολυσχιδῶν ταύτης σκοπῶν καθιεροῦ τὸ νέον τοῦτο κεφάλαιον ἵνα φιλοξενῶνται Γνωμαί, εὐσυνόπτως ἐκτιθέμεναι ἀφοροῦσαι εἴτε τὴν βελτίωσιν τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας τῶν Στοῶν καὶ τὴν τελειότεραν κατὰ τὸ ἐφικτὸν τεκτονικὴν διδασκαλίαν πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ Τέκτονος εἴτε οἰανδήποτε ἐπὶ τὰ ἐκτὸς εὐεργετικὴν προσπάθειαν πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

ἽΟ «Πυθαγόρας» ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιζητεῖ νὰ ἀκτινοβολήσῃ ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης πᾶσα σκέψις καὶ ἰδέα ριπτομένη πρὸς μελέτην καὶ συζήτησιν ὡς συμβολὴ εἴτε ὑπὲρ τῆς ἀκμαιοτέρας τοῦ Τάγματος συγκροτήσεως εἴτε εἰς ἐνεργοτέραν ἐπιδίωξιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ. ἽΟ «Πυθαγόρας» οὕτω τάσσεται ὡς ὄργανον ἀφυπνίσεως πάσης ἀγαθῆς ἐμπνεύσεως. Ἐμπρός! Σκεφθῆτε, τολμήσατε, ἀγαθὸν τι κατὰ φρένα μερμηρίζοντες!

\*  
\* \*

ἽΑπὸ τοῦ παρόντος τεύχους, ὡς δῆλον γίγνεται ἐκ τοῦ δευτέρου ἄρθρου, συνεχίζεται ἡ διακοπεῖσα κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα τεύχη σειρά τῶν βασικῶν ἐκείνων ἄρθρων, δι' ὧν ἔγνω ὁ «Πυθαγόρας» νὰ παρέχῃ συστηματικὴν διδασκαλίαν τῆς Τεκτονικῆς φιλοσοφίας κατὰ μεθοδικὴν τάξιν καὶ ἀλληλουχίαν πρωτότυπον. Ἡ παρεμπροσθοῦσα διακοπὴ βεβαίως δὲν προέκυψεν ἐξ ἀμελείας ἢ ὀλιγωρίας τοῦ ἐπιφορτισθέντος καὶ εὐγενῶς ἀναλαβόντος τὸ τοσοῦτον δυσχερὲς ἔργον πολυτίμου συνεργάτου, ἀλλὰ προεκλήθη κατὰ μοιραίαν ἀνάγκην ἐκ τῆς πληθώρας τῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ὡς φιλοστόργου ἀντιλήπτορος καὶ προστάτου τῆς ἑλληνικῆς χλωρίδος, διευθύνοντος τὰς τεχνικὰς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν καὶ ὡς ζηλωτοῦ Τέκτονος διευθύνοντος τὴν Γενικὴν Γραμματείαν τῆς Μεγ. Ἀνατολῆς. Ἐφεξῆς ἐλπίζομεν ὅτι ἡ σειρά τῆς θεμελιώδους ταύτης ἀρθρογραφίας θὰ ἐξακολουθήσῃ τακτικὴ καὶ ὅτι ἡ ἀξιόζηλος φιλοπονία τοῦ ὀργανοῦ συνεργάτου θὰ ὑπερνικήσῃ πᾶν ἐν τῇ μέλλοντι κώλυμα. Διὰ τοῦ ἀνωτέρου εἰρημένου ἄρθρου, ἀφορῶντος τὴν υἱοθεσίαν Λυκιδέως, συνεχίζεται τὸ κεφάλαιον περὶ τελετουργιῶν καὶ ἀρχεταί τὸ τε-

λευταίον τούτου τμήμα περί τελετών αναφερομένων εἰς τὸν ἀτομικὸν βίον τῶν Τεκτόνων, δι' οὗ θὰ συμπληρωθῇ τὸ Εἰδικὸν Μῆρος περί τῆς συγκροτήσεως καὶ τῶν ἔργων τῆς Στοᾶς, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους 1924, κατὰ τὰ προεκτεθέντα ἀναλυτικώτερον εἰς σελίδα 772 τεύχους τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου.

\*  
\* \*

Τὰ Ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα ἐν γένει περιλαμβάνονται ἐν τῇ εὐρείᾳ σφαίρᾳ τῶν μεριμνῶν καὶ τάσεων τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς καὶ διὰ τοῦτο εὐστόχως προεκλήθη κατὰ τὸ λήξαν τεκτονικὸν ἔτος συζήτησις περί τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος ὑπὸ τῆς Στοᾶς «Βυζάντιον», μεταλαμπαδεύσεως εἰς τὸ κλεινὸν τῆς Ἀθηνᾶς Ἀστυφαινας λάμπεις τοῦ περιλάμπρου φωτὸς τῆς πνευματικῆς τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων Ἀκροπόλεως, ἐξ οὗ κατὰ χρόνους μακροῦς παγκοσμίου σκοτίας κατηυγάζετο ἡ Ἐδρώπη σύμπασα.

Ἄλλὰ ἐκ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ζητημάτων ἐνδιαφέρουσι κατ' ἐξοχὴν τὴν Ἐλευθέραν Τεκτονικὴν τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν ἠθικομορφωτικὴν καὶ ἀνθρωπιστικὴν ἀποστολὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως, τείνουσαν διὰ τῆς συνεχοῦς βελτιώσεως τῶν γενεῶν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς μέχρι προσεγγίσεως τοῦ Θεοῦ. Ἡ τοιαύτη ἠθικὴ διάπλασις τῆς νεότητος προϋποτίθεται, ὡς θεμελιώδη μάλιστα βάσιν, τὴν φυσικὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, περὶ ἧς καὶ ἄλλοτε ἐγένετο μνεία καὶ προσεχῶς γενήσεται ἐν τῇ στήλῃ ταύτῃ ἢ καὶ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῶν Κοινωνικῶν Ζητημάτων.

Αἶ εἰς τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγωγίαν τῶν παίδων ἀφορῶσαι ἀρχαὶ τῆς Ἐλευθέρας Τεκτονικῆς ἐμφανίζονται πλησιφαεῖς ὑπὸ τὴν συμβολικὴν μέθοδον τῶν τεκτονικῶν τελετουργιῶν διὰ τῆς διεξαγομένης ἐν τῇ Στοᾷ υἰοθεσίας υἱοῦ Τέκτονος. Ἡ τελετὴ τῆς υἰοθεσίας ἀποτελεῖ ὄντως μυσταγωγίαν παιδαγωγικὴν. Ἐτιερὸν ζήτημα, ἐὰν καὶ αὕτη, ὡς καὶ γενικῶς πᾶσα τελετουργία, ἐξέπεσε κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἰς τυπικὴν καὶ ψυχγωγικὴν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τελετὴν, μὴ ἀποφέρουσαν τοὺς καρπούς, οὗς ὠνειροπόλησαν οἱ Τέκτονες θεσμοθέται. Ὅπως δὲποτε ὀφείλομεν νὰ συστήσωμεν εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν Τέκτονας παιδαγωγούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς γονεῖς πάντας τὴν μελέτην τοῦ ἀνωτέρου ἄρθρου περὶ υἰοθεσίας λυκιδέως καὶ ἰδίᾳ τῆς σοβαρᾶς ὑποσημειώσεως, (σ. 932) ἣτις ἀποτελεῖ πυρῆνα ὀλοκλήρου μελέτης, οἷα προσήκει ν' ἀπασχολήσῃ τοὺς διανοουμένους Τέκτονας. Ὁ «Πυθαγόρας» θὰ ἐπιμείνῃ καὶ ἐν τούτῳ καὶ συνιστᾷ εἰς τὴν συγκροτηθεῖσαν κατὰ πρόσκλησιν τῆς Στοᾶς «Ἰωνίας» ἐπιτροπὴν, ὅπως συνεχίσῃ τὰς διασκέψεις περὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος.